

1001

Dramske osebe:

Šeherezada

Šahrijar

Dinarezada

Veliki Vezir

Zaif Almuluk

Zbor

Oder je z nečim poroznim in orientalskega videza (Zaveso, tančico, nekaj v tem smislu. Nekaj, kar tvori pregrado, a je hkrati dovolj prepustno, da zlahka omogoča prehajanje) pregrajen na dva dela. Levo je spalnica kralja Šahrijarja. To prizorišče je manjše, daje vtis oblazinjenega bunkerja, kamor resničnost nima kaj dosti vstopa. Vanj je postavljena orjaška postelja, posejana z drobnimi stiliziranimi blazinicami in prevleko. Razen nje je v prostoru najti samo še Šahrijarjevo okrasno sabljo, ki kot edina dekoracija visi nad posteljnim vzglavjem. Desno se za zaveso razteza večinski del (recimo dve tretjini) prizorišča, ki je kaotičen in na gosto posejan z reznimi rekviziti in ljudmi. Daje vtis atrija perzijske palače, v njem je najti kakšno palmo ali agrum, vendar glede na namembnost spreminja svojo naravo. Vanj je postavljen zbor, ki večinoma ležerno poležava en čez drugega, razen, kadar njihove vloge od njih zahtevajo drugače.

PRVO DEJANJE

Prizorišče A:

Kralj Šahrijar leži na postelji, njegova glava počiva v Šeherezadinem naročju. Utrujen je, njegove oči so priprte, od časa do časa zazeha. Šeherezada sedi, budna je in zbrana, ravno zaključuje s pripovedjo.

Šeherezada: Potem je v miru in blaginji še dolgo vladal in s svojo ženo živel v veliki sreči, dokler ju ni obiskal ta, ki uničuje sleherno veselje in ločuje vsakršno združitev. Potem sta umrla kot dobra muslimana, hvaljen bodi Bog, gospodar svetov.

Šahrijar: In zaradi drobnega greha, ki sta ga zagrešila pred tridesetimi leti, pristala v peklu.

Šeherezada (ga pogleda izpod obrvi): Gospodar.

Šahrijar: Ja?

Šeherezada: Pusti kakšni zgodbi, da se srečno konča.

Šahrijar (zaspano): Glej, ti postavljaš pravila. Jaz se lahko samo pritožujem ... Imaš na zalogi še kaj, ali ti počasi zmanjkuje materiala?

© Katja Perat

Uporaba in reprodukcija besedila brez pisnega dovoljenja avtorice je prepovedana.

Šeherezada: Zmanjkuje, gospodar? Bojim se le, da se utegneš dolgočasiti in se boš mene in mojih zgodb naveličal, če jih bom še dolgo pripovedovala.

Šahrijar: Ne dvomim, da boš opazila, kdaj mi bo postalo dolgčas. Ti kar nadaljuj. (Se obrne na bok in se udobneje namesti v Šeherezadinem naročju. Zapre oči.)

Šeherezada: Ni ti neznano, gospodar, in nedvomno si že sam izkusil, kako je človek pogosto tako dobro razpoložen, da vsakogar v svoji bližini pritegne v svoje veselje, ali se od srca navzame veselja drugih. Večkrat pa se nas poloti taka mrakobna potrtost, da smo sami sebi odveč, in tudi če bi nas vprašali, kaj nas tare, ne bi zmogli navesti vzroka, tudi, če bi si na vso moč prizadevali. Takega mrkega razpoloženja je bil nekoč slavni kalif Harun al Rašid ...Gospodar?

Šahrijar (smrči): ...

Šeherezada (ga rahlo dregne): Gospodar?

Njegovo glavo nežno dvigne s svojih kolen in odsotnost svojega telesa nadomesti z blazino. Tiho zdrсне s postelje in se po prstih odkrade k pregradi. Za hip se ozre čez ramo, da bi preverila, ali Šahrijar res spi, nato steče na drugi del odra. Skloni se k cvetličnemu loncu, iz katerega se bohota orjaški agrum in pobrška med okrasnim kamenjem. Na plano privleče pipo za kajenje hašiša, prižge. Nervozno se sprehaja gor in dol po vrtu, po katerem razmetano spijo član zбора. Iz kota se dvigne veliki vezir, njen oče, in se ji z naglimi koraki približa od zadaj, jo zgrabi za ramo in obrne proti sebi.

Prizorišče B:

Veliki vezir: Šeherezada, kaj se greš?!

Šeherezada: Sproščam se.

Veliki vezir: Nisem ciljaj na to. Če bo jutri zjutraj ob glavo, je tvoja zasvojenost daleč najmanjši problem. Ciljal sem na sijajne odločitve, ki jih sprejemaš v zadnjem času. V vsem svojem življenju, pa ni bilo kratko, še svoj živi dan nisem srečal človeka, ki bi se prostovoljno postavil v vrsto za zakol.

Šeherezada: Res ne? Poznam čudovito zgodbo o ...

Veliki vezir (jo prekine): Nehaj, prosim te. Poznam vplivne ljudi, ki bi te lahko pod plaščem noči spravili čez mejo. Zjutraj bi se lahko pretvarjali, da so te ugrabili beduini, ali kaj podobnega. Ne vem, izmisli si kakšen prepričljiv scenarij, saj si pravljíčarka.

Šeherezada: Dinarezado bi pa pustili tukaj našemu dobremu kralju za posladek?

Veliki vezir: Saj lahko tudi njo ugrabijo beduini, to bi bilo mogoče še bolj prepričljivo.

Šeherezada: Pa ti? Kaj bi pa ti koristil beduinom?

Veliki vezir: Jaz sem že star, če mene pustita za sabo, ne bo prevelike škode.

Šeherezada: Oče, daj no.

*Veliki vezir (zapoje): Z nikomer te ne bom delil,
še najmanj s smrtjo.*

Moja hči si, vsega sem te naučil.

*Upal sem, da se je kaj prijelo,
a zdaj vidim, da sem se slepil.*

Šeherezada: Ker res si, oče, vse ga me naučil,

© Katja Perat

Uporaba in reprodukcija besedila brez pisnega dovoljenja avtorice je prepovedana.

*vem predvsem to,
da malo kaj velja
človek, ki vse spretnosti obvlada
a nima jajc, da bi se z njimi lotil zla.*

*Veliki vezir: Lahko je v mirnih časih biti moder
in gobezdati, ko usoda mirno spi,
a ko udarijo pesti življenja trdo
se vse dosti manj pompozno zdi:
viharjem najlažje kljubuje
tisti, ki v sencah ždi,
živali majhne, ljudje tihi, nizko rastje,
psi, ki daleč se držijo od ljudi.
Junaštvo ne prinaša preživetja
in od slave padajo glave.
Vse kar človek od življenja rabi,
je da na mehkem spi in dobro je.*

Šeherezada: Oče, če bi vsi razmišljali tako kot ti, bi šel svet že zdavnaj k vragu.

Veliki Vezir: Ti pa si prepričana, da ga lahko lastnoročno reši ena mala, razvajena perzijska princesa.

Šeherezada: Nekdo ga mora. (Poljubi očeta na teme, steče nazaj v spalnico).

DRUGO DEJANJE

Prizorišče A:

Šahrijar (se sesede na posteljo): Ljubi Bog, neskončen dan je za mano. Če bi bili ljudje malo manj zabiti, bi vodenje kraljestva za kakšen dan z največjim veseljem prepustil komu drugemu. (Začne rahlo zdolgočaseno, a oblastno otipavati Šeherezado.)

Šeherezada (ga odločno ustavi v njegovih prizadevanjih, ko vidi, da ji je uspelo, si njegovo glavo položi na kolena in ga ljubeznivo poboža po laseh): Ljubi moj gospodar, tako izčrpan si videti. Počitek potrebuješ. Če hočeš, ti lahko povem prelepo zgodbo, ki se jo malokrat pripoveduje in jo je malokdo slišal od začetka do konca.

Šahrijar: Zakaj malokrat? Je dolgočasna? Zadnja stvar, ki bi si je zdajle želel, so kakšna razvlečena jajca. Ne bi morda rajši Aladina?

Šeherezada: Ljubi bog, Aladin je pa dobesedno najbolj dolgočasna pripovedka na svetu.

Šahrijar: Ampak vključuje letečo preprogo.

Šeherezada: Tisto letečo preprogo je dodala kakšna mama, ki je hotela svojega sinčka nategniti, da mu pripoveduje akcijsko dogodivščino, ne pa bedaste moralke o pohlepšem čarovniku, ki ga zanimata samo moč in bogastvo, in lenem, a dobrem fantiču, ki ga mora življenje samo malo obtesati, pa bo iz njega dober Musliman. Česa tako dvodimenzionalnega pa še ne. Morda samo sultan, kot opozorilo vladarjem, da jih nepremišljenost in krivičnost pa hitra roka pri obsojanju, lahko stanejo prestola, morda je kot lik samo on nekaj vreden. Vse ostalo pa so čista jajca.

© Katja Perat

Uporaba in reprodukcija besedila brez pisnega dovoljenja avtorice je prepovedana.

Šahrijar: Si pa kar samozavestna pri blatenju pripovedne tradicije. Kaj pa je na tvoji zgodbi, kar ji daje patino odličnosti? In zakaj se je očitno ne ljubi pripovedovati nikomur drugemu, razen tebi?

Šeherezada: Dolga je in zamotana, ljudje pa neučakani in lačni preprostih zaključkov. A ti si moder in razumen gospodar in prepričana sem, da se ti dragocene podrobnosti o človeški naravi in naravi sveta, o katerih pripoveduje in bi jih drugi v svoji plitkosti zlahka prezrli, ne bi izmaknile. Če se boš dolgočasil, pa le povej.

Šahrijar: Dobro, naj slišim.

Šeherezada: V glavnem mestu Egipta je nekoč živel kralj, ki se je imenoval Asem, Safvanov sin. Bil je pravičen, plemenit in je vsakogar navdajal s spoštovanjem, imel je veliko dežel in gradov, veliko utrdb in čet.

Šahrijar: Tako govorijo o vsakomur, ki je že več kot petdeset let mrtev, ne glede na to, kakšna nesposobna mevža je bil v resnici.

Šeherezada: Ne glede na to, kakšna nesposobna mevža je bil v resnici, je imel vezirja, ki mu je bilo ime Fares, Salehov sin.

Šahrijar: Nikoli nisem razumel, zakaj je treba pri vsakem človeku, o katerem zgodba pripoveduje, orisati še celo družinsko drevo. Sin tega in tega, vnuk tega in onega, bratranec v četrtem kolenu nekega Samerja iz Bagdada, tistega, ki je obogatel s preprodajo vrvi. Na koncu se nabere toliko imen, da nimaš pojma, kdo je kdo in ne moreš biti niti dostojno žalosten, ko glavnega junaka pogoltne lačna zemlja. Nič čudnega, da je tvoja zgodba dolga in zamotana, če je je eno samo naštevanje.

Šeherezada: Naj skrajšam. Kralj Asem je živel sto osemdeset let in je bil v visoki starosti zelo slaboten in bolehen, a brez potomca. Brž, ko je na njegov dvor zataval kdo z otroki, mu je padla tema na oči. Kdor ima potomca, je srečen človek, si je mislil. Le jaz bom moral kraljestvo, prestol, konje, služabnike in zaklade pustiti tujcem in nihče me ne bo omenjal z ljubeznijo, celo mojega imena se ne bodo več spominjali.

Šahrijar: Kakšni nadvse plemeniti vzgibi za starševstvo.

Šeherezada: Ljubi gospodar, če boš imel pripombo na vsake pol minute, lahko pripovedujem tisoč in eno noč.

Šahrijar: To bi bilo pa res grozno. Kar nadaljuj, nikar se ne pusti motiti.

Šeherezada: Kraja Asema je pogled na tuj naraščaj tako strl, da ni mogel skrivati svoje šibkosti in je jokal in se metal po tleh, dokler se ni ves dvor iz obzirnosti in nelagodja umaknil in ga pustil samega z njegovo bolečino. Le Fares, veliki vezir je ostal, da bi mu bil v oporo. Kateri kraj sveta, ga je vprašal, ti je prizadejal bolečino? Kateri gospodar utrdb in gradov? Povej mi, je rekel, kdo se je uprl tvojim ukazom, da se odpravimo nadenj in mu iztrgamo srce iz trupa?

Šahrijar: Kakšen rahločuten možakar.

Šeherezada: Odpusti mi, mili gospodar, princ princev, vladar pravovernih, kralj časa, ampak – pravi se je oglasil. Ko je kralj Asem končno izdaval, kaj ga muči, je Fares pripomnil, da je sam še kakšnje leto ali sto starejši od njega in ga pesti ista skrb, tudi sam je bil namreč sam in brez potomstva, da bi nanj preložil delo, ki ga je sam pozabil dokončati. Ko ga je kralj povprašal, če res ni nobenega orožja, nobenega orodja, nobene zeli pod soncem, s katero bi se lahko bojevala s svojim prekletstvom, je vezir na plano potegnil bogokleten predlog. Bilo je namreč tako: kralj Asem in njegov vezir Fares nista poznala vsevišnjega Boga, marveč sta častila sonce. A vezirju je prišlo na uho, da v deželi Saba živi

mogočen kralj Salomon, Davidov sin, o katerem gre glas, da je prerok, da obvladuje nebo, ljudi, ptice in živali, zrak in duhove in da ta kralj, ta prerok, ta Davidov sin, vse poziva k verovanju v njegovega Gospoda. Nanj bi lahko naslovila svojo prošnjo in če bi ju uslišal in ju priporočil pri svojem Gospodarju na višavah, bi rada sprejela njegovo vero, če ne pa bosta pač prisiljena potrpeti in se sprijazniti s svojo jalovostjo.

Šahrijar: Nisem prepričan, koliko ima od Alah vernikov, ki se lepijo samo na usluge.

Šeherezada: Jaz pa nisem prepričana, da je pamet katerega koli človeka, pa tudi če je ta človek velik vladar, kakršen si sam, dovolj velika, da bi lahko tolmačila božjo previdnost. Kraj Asem je, poln upanja, velikega vezirja poslal k Salomonu in Salomon in njegov gospodar sta njegovo tožbo, ne glede na tvoje pomisleke, uslišala. Za slovo ga je Salomon obdaril še s pečatnim prstanom, mečem, lokom in škatlo, v kateri sta ležali z zlatom okrašeni obleki in rekel, naj ju s kraljem podarita svojim otrokoma, ko bosta odrasla. In tako se je veliki vezir je vrnil na dvor z dobrimi novicami. Še preden se je izteklo leto, sta soprogi v plenice povili kot mesec lepa in zdrava fantiča.

Šahrijar: In živeli so srečno do konca svojih dni. In to je ta tvoja slovita zgodba neizmerne globine, ki naj bi prekašala Aladina. Pa še niti posebej dolga ni.

Šeherezada: Ni še konec. Kralj, mladi očka pri sto enainosemdesetih, je od sreče dal iz ječ izpustiti vse zločince in osvoboditi vse, ki so ječali v primežu dolgov, ljudstvo je za tri leta odvezal davščin, okoli mesta pa dal postaviti ognjišča z lonci, v katerih so kuharji kuhali noč in dan lačnim meščanom, da so se najedli in napojili do sitega.

Šahrijar: In izpuščeni klavci so med begom iz mesta pomorili meščane, nagnetene ob kotlih, mesto pa je v naslednjem letu zaradi nepremišljenega poslovanja obubožalo. Konec-lonec.

Šeherezada: Ne, ni še. Zdaj počasi zaključujem z uvodom.

Šahrijar: Malo zavlačuješ, ne?

Šeherezada: Niti najmanj. Če bi se hotela spuščati v detajle, bi ti lahko zelo natančno opisala obred plodnosti, ki ga je kralj Salomon naložil Asemu in Faresu, pa vizionarstvo, ki ga je pred velikim vezirjem uprizarjal med časom njegovega obiska na dvoru. Pa se mi je zazdelo, da bi utegnili biti to malo preveč dolgovozno.

Šahrijar: Kako si pronicljiva, lepa Šeherezada. (jo začne poljublja po trebuhu.)

Šeherezada (se ga spet otrese): Počakaj, zdaj postane napeto. Ko se mu je rodil sin, je dal kralj Asem sklicati vse učenjake in zvezdoglede, poglavarje ljudstva in številne druge, da bi ugotovili, kakšna usoda leži malemu princu pred nogami.

Prizorišče B:

Zbor: Zvezda tega otroka je srečna in čas njegovega rojstva je blagoslovljen, vendar se mu bo v mladosti zgodilo marsikaj, česar kralju ne povemo radi.

Prizorišče A:

Šeherezada: Govorite in se ne bojte, jim je dejal kralj Asem, umirjen in razumevajoč, kakršen je bil.

Prizorišče B:

Zbor (zapoje):

Človek je šibka igrača v rokah usode,

© Katja Perat

Uporaba in reprodukcija besedila brez pisnega dovoljenja avtorice je prepovedana.

*ki ljudi ji ni kaj dosti mar.
Tudi ta ki vlada številnim kraljestvom,
ni samemu sebi gospodar.*

*Vsi smo v osnovi mrliči,
naš cilj je znan v naprej
kdor rodi se,
bo slej ko prej moral umreti
v dvorcu ali v kolibi iz vej.*

*Človek je šibka igrača v rokah usode,
ki ljudi ji ni kaj dosti mar.
Tudi ta ki vlada številnim kraljestvom,
ni samemu sebi gospodar.*

Prizorišče A:

Šeherezada: Bo moral umreti mlad? Se je zbal Asem.

Prizorišče B:

Zbor: O, gospodar! Zapustil bo to deželo in odpotoval v tujino, doživel bo brodolom in zabredel v ujetništvo in prestatl bo moral veliko stisk in nevarnosti; vendar bo naposled premagal vse težave in prispel na cilj. Preostali dnevi življenja bodo prijetni, svojim sovražnikom bo kljuboval in vladal deželam in ljudstvom.

Prizorišče A:

Šahrijar: Skratka že vemo, kako se zgodba konča in nima smisla, da jo poslušamo dalje.

Šeherezada: Dve možnosti sta dve: ali je smisel te zgodbe dokazati, da so prerokbe nesmiselne in se nanje ne velja zanašati, ali pa to ni njen smisel, in nas hoče ta zgodba o življenju učiti z bolj prefinjenimi sredstvi kot je element presenečenja. Sicer pa se vse človeške zgodbe tako ali tako končajo enako – vsi umrejo.

Šahrijar: Le da se nekaterim med rojstvom in smrtjo zgodi kaj, o čemer je vredno pripovedovati.

Šeherezada: Vedno sem rada verjela, da kakovost pripovedi ni toliko odvisna od snovi zgodbe, kot od večšine pripovedovalca.

Šahrijar: In ti si, kakopak, v tej večšini izmojstrena kot je le mogoče.

Šeherezada: Kakorkoli že, kralj Asem, umirjen in razumevajoč, kakršen je bil, je vedel, da se mora vse, kar ljudem nameni vsevišnji Bog, zgoditi in da je človek proti sili usode brez moči, poleg tega pa je razumel, da je prav, da principi kdaj okusijo nesrečo, saj jim nevšečnosti bistrijo kreposti in jih učijo bolje vladati, zato je prerokbo sprejel lahkega srca in z zadovoljstvom. Velikemu vezirju je ukazal, naj se z družino preseli na dvor, da bodo fantiča vzgajali kakor brata. Svojega sina je poimenoval po svojem dedu – Zaif Almuluk ali Kraljevi meč, vezirjevega pa Zaid – Srečni. In potem so, kot bi se ti izrazil, živeli srečno. A ne do konca svojih dni. Kralj in veliki vezir, ki že v začetku pripovedi nista bila ravno mladeniča, sta se postarala in spoznala, da je skrajni čas, da svoje dolžnosti predata svojim sinovom.

© Katja Perat

Uporaba in reprodukcija besedila brez pisnega dovoljenja avtorice je prepovedana.

Prizorišče B:

Mladenič se oddvoji od zbora proti središču svojega dela odra in poklekne. To bo princ Zaif Almuluk. Nato se od zbora oddvoji še starec, tisti, ki sicer igra Šeherezadinega očeta, velikega vezirja. V rokah nosi krono. Je stari kralj, Asem. Obstoji za mladeničevim hrtom, krono drži nad njegovo glavo in govori.

Asem: Vezirji in državniki, visoki in nižji, prisotni in odsotni! Kdor me ljubi, naj ostane in sliši moje besede. Vsi smo častili sonce in mesec, dokler nam ni Bog podaril prave vere in nas odrešil naše zmote in pripeljal islam. Zelo sem star in betežen, zato hočem ves svoj čas v odmaknjenosti posvetiti molitvi in vseišnjega Boga prositi, naj mi odpusti nekdanje grehe. Poznate mojega tukaj navzočega sina in veste, da je dober, razgledan, zgovoren, plemenit, spreten, pameten, učen, kreposten in pravičen mladenič. Torej mu bom izročil kraljestvo, da bo namesto mene postal kralj. Kaj pravite k temu?

Zbor (grdo na kolena, poljubijo tla, dvignejo glave in vzkliknejo): Pripravljene smo ubogati, kralj in zaščitnik! Četudi bi hotel pred nas postaviti enega svojih sužnjev, bi ga ubogali, toliko bolj pa se bomo pokoravali zdaj, ko nad nas za vladarja postavljaš svojega sina Zaifa Almuluka, ki ga, pri naših glavah in očeh, radi sprejemamo za kralja.

Asem (sinu položi krono na glavo): Glejte, to je vaš kralj!

Zbor (vzklika): O, kralj! Bolj kakor vsak drug zaslužiš, da si kralj!

Asem (se do polovice obrne k zboru in pomigne k drugemu mladeniču): Zaid, sin velikega vezirja!

Zaid se približa, poklekne ob Zaifu Almuluku.

Asem: Njegov oče, moj veliki vezir, se je odrekel svojemu vezirstvu, da bi ga predal svojemu sinu. Kaj pravite na to?

Zbor (vzklika): Blagoslovljen! Blagoslovljen! Zasluži si! Zasluži si!

Prizorišče A:

Šahrijar: Šeherezada, občudujem tvoj pripovedni slog, ampak še vedno se ni zgodilo nič pametnega, predvsem pa nič, kar bi do gležnjev doseglo veličino zgodbe o čarobni svetilki, v katero je uklet duh.

Šeherezada: Se spomniš darov, ki jih je kralj Salomon, Alahov prerok, podaril staremu vezirju, ko ga je z obljubo plodnosti poslal na pot v domače kraljestvo? Po kronanju so jih razdelili med svežega kralja in novega vezirja. Zaif, mladi kralj, je najprej segel po pečatnem prstanu, njegov vezir Zaid pa je zase vzel meč. Nato si je Zaif prisvojil skrinjico, Zaid pa je segel po loku.

Šahrijar: Ta, ki je bil predviden za kralja, je imel bolj izostren okus za razkošje, ta, ki mu je bilo usojeno, da ga ščiti, pa za orožje. Poglej, kako so vse stvari na svetu pravično razporejene.

Šeherezada (ga pogleda izpod obrvi): Ali pa preišljeno priučene. A če se od razprave o vzgoji in božjih danosti vrnemo k zgodbi, se je mladi kralj okrog polnoči, ko je že vse spalo, poln radovednosti odtihotapil k skrinjici, da bi videl njeno vsebino.

Prizorišče B:

Zaif Almuluk, oborožen s svečnikom, v katerem gori sveča, stopi na prizorišče in se približa razstavljeni skrinjici. Na mizo odloži svečnik, skrinjico, iz nje vzame oblačilo in ga razgrne pred sabo. Na njegovem hrbtišču je z zlatom izvezena podoba prelepega dekleta, ki Zaifa pahne v blaznost. Mladenič pade na kolena in si oblačilo hlipajoč pritiska k obrazu.

© Katja Perat

Uporaba in reprodukcija besedila brez pisnega dovoljenja avtorice je prepovedana.

Prizorišče A:

Šeherezada: Oblačilo, ki ga je staremu vezirju poklonil kralj Salomon, so sešili duhovi. Od trenutka, ko je Zaif Almuluk uzrl podobo dekleta, ki je bila izvezena na njegovem hrbtu, ni bil več gospodar svoje pameti. Zaljubil se je.

Šahrijar: V dekle, ki jo je videl izvezeno na hrbet plašča?

Šeherezada: Bil je mlad moški brez sleherne izkušnje, o življenju ni vedel ničesar, edina ženska, s katero mu je bilo dano preživeti čas, je bila njegova mati. Obljuba možnosti, da nekje na svetu obstaja nekaj brhkega in mladega, mu je vzela sapo.

Šahrijar: Srečno kraljestvo, ki ima za kralja takega modreca.

Prizorišče B:

Zaif Almuluk (hlipa v obleko): Če moč ljubezni bi poprej poznal,

previdnost me ne bi zapustila;

tako pa v rokah njenih sem pristal

in v ujetništvo me je vklenila.

Iz zbora se izlušči Zaid in se tovarišu prikrade za hrbet.

Zaid (poklekne k Zaifu Almuluku in ga prime za ramo): Kaj se ti je zgodilo, moj brat?

Zaif Almuluk ne odreagira, samo hlipa in si tarna v brk.

Zaid: Moj kralj! Tvoj vezir sem in prijatelj, skupaj sva odraščala! Če mi ne odpreš srca, kdo bo sočustvoval s tvojo usodo?

Zaif Almuluk nadaljuje s svojo demonstracijo trpljenja, kot da v sobi ne bi bilo nikogar.

Zaid (izza svojega pasu potegne meč in si njegovo konico prisloni na prsi): Prijatelj, če ne poveš, kaj se ti je zgodilo, si vzamem življenje. Ne morem te gledati takega.

Zaif Almuluk (brez prave moči obrne glavo k tovarišu): Prosim prijatelj, vsaj ti ohrani zdravo pamet in ne grozi s samomorom. Rad bi se ti zaupal, a kaj, ko je vse skupaj preveč bedasto.

Zaid: Rotim te pri Bogu, gospodarju vseh gospodarjev, osvoboditelju vseh zatiranih, vzroku vseh vzrokov, pri edinem, darežljivem! Tvoj prijatelj sem, tvoj vezir in tvoj svetovalec in tvoja bolečina se mi nikdar ne bo zdela vredna posmeha.

Prizorišče A:

Šahrijar: Čeprav je resnici na ljubo vse skupaj res malo slaboumno.

Prizorišče B:

Zaif Almuluk: Pridi in poglej ta lik!

Zaid (se zagleda v podobo, prebere napis, izvezen nad deključino glavo): To je podoba Badijale Džamale, v prevodu bi to pomenilo Čudežna lepota, hčerke Zahala, Šahruhovega sina, kralja duhov, ki bivajo na otoku Babel, v vrtu Irem.

© Katja Perat

Uporaba in reprodukcija besedila brez pisnega dovoljenja avtorice je prepovedana.

Zaif Almuluk: Prijatelj, če ta lik resnično obstaja in ga je mogoče kjerkoli na svetu najti, potem ga hočem nenehno iskati, dokler ne dosežem svojega cilja.

Prizorišče A:

Šeherezada: Ko se je zdanilo, se je kralj Zaif Almuluk povzpel na prestol, vendar ni bil razpoložen za vladanje. Bil je nemiren in je poprosil vezirja, naj zboru velikašev pove, naj se umaknejo, saj se njihov kralj slabo počuti.

Šahrijar: Zaradi dekleta, ki jo je videl izvezeno na hrbet plašča?

Šeherezada: Zato, ker je bil šibak in nedovršen človek in ga je vsaka stvar, ki mu jo je življenje vrglo pred noge, zlomila. Najhuje pri vsem skupaj je, da njegova bolezen ni trajala samo tisto popoldne, marveč se je razvlekla na tri mesece in njegov oče, kralj Asem, je izgubil potrpljenje. Dal je sklicati vse zdravnike, kar se jih je spomnil in ko nihče izmed njih ni dosegel zelenega rezultata, jih je nazjal kot zverine.

Prizorišče B:

Asem: Gorje vam, psi, če ne morete ozdraviti mojega sina, vas dam pri priči pokončati!

Prizorišče A:

Šeherezada: Veliki kralj in gospodar, so rekli, celo kadar zdravimo tujce, ne zanemarimo ničesar. Kako si torej ne bi na vso moč prizadevali, da bi tvojemu sinu, našemu kralju, ne pomagali okrevati? Bolezen tvojega sina tiči globlje. Če hočeš, ti jo bomo imenovali.

Prizorišče B:

Asem: Povejte mi vse, kar veste o bolezni mojega sina.

Prizorišče A:

Šeherezada: Tvoj sin je noro zaljubljen, so rekli.

Prizorišče B:

Asem: Kako pa veste, da je zaljubljen in kako hudiča se je zaljubil?

Prizorišče A: Vprašaj njegovega prijatelja vezirja, so rekli. On pozna vse njegove težave.

Prizorišče B:

Asem iz zbora za kravateljce povleče Zaida.

Asem: Povej mi resnico. Kakšna bolezen je napadla tvojega prijatelja?

Zaid: Ne vem, gospod.

Asem (z dna svojih pljuč): Rabelj! Primi Zaida, zveži mu oči in mu odsekaj glavo!

Zaid: Gospod! Zagotovi mi varnost!

Asem: Odpri gobček in varnost ti bo zagotovljena.

Zaid: Tvoj sin ljubi hčerko kralja duhov.

Asem: In kje je moj sin videl hčerko kraja duhov?

© Katja Perat

Uporaba in reprodukcija besedila brez pisnega dovoljenja avtorice je prepovedana.

Zaid: Izvezeno na hrbet oblačila, ki nama ga je po mojem očetu poklonil Salomon, Davidov sin, mir bodi z njim.

Asem (se z dlanjo lopne po čelu): Ljubi Bog, samo še tega se nam je manjkalo.

Prizorišče A:

Šeherezada: Stari kralj Asem je sprva še upal, da se bo sina s toplo in razumno besedo dalo spraviti k pameti. Predlagal je šport, lov, hrano in večje količine vina, poskušal mu je razložiti, da hčerka kralja duhov ni človeško bitje, in da tudi če mu jo uspe poiskati, njuna skupna prihodnost ni videti pretirano izvedljiva. A sin je vztrajal in oče se je omeščal. Nenazadnje so mu zvezdogledi že ob rojstvu napovedovali blodnjavo mladost in dokler se gre zanesti na njihovo napoved, da se bo s popotovanj domov vrnil v enem kosu, se ni ničesar bati. Zato je dal sklicati trgovce, kapitane ladij, popotnike in derviše in jih povprašal, kje najti ta vrt Irem in otok Babel, kamor srce vleče njegovega edinca. Nihče ni vedel. Iz množice je bilo slišati samo tenak glas, ki je predlagal, naj se mladi kralj odpravi na Kitajsko. Le od Kitajcev bi namreč lahko izvedel, kje leži njegov cilj.

Prizorišče B:

Zaif Almuluk: Ljubi oče! Opremi mi ladjo za plovbo na Kitajsko!

Asem: Pri vsevišnjem Bogu in zdravi pameti te rotim, obsedi na prestolu in vladaj, bom šel jaz v tvojem imenu na Kitajsko povpraševat, kjer sta vrt Irem in otok Babel, ki počiva v njem. Tako ali tako sem star in nimam pametnejšega dela.

Zaif Almuluk: Oče, Kitajska je velika in varna dežela, ki hrani vseh vrst dragocenosti, se ti ne zdi modro za mladega vladarja, da vidil več sveta kot zgolj dvorišče svoje palače?

Asem: Za mladega vladarja se mi zdi najbolj modro, da se posveča poslu, za katerega je bil predviden, vzgojen in izšolan. Vladanju se da privaditi samo z vladanjem. Poleg tega, kako naj ljudstvo zaupa vladarju, ki ga notranji demoni nebrzdano gonijo na vse štiri strani sveta?

Zaif Almuluk: Kako pa naj zaupajo vladarju, ki vsako jutro komaj zbere moči, da se iz postelje privleče do prestola? Kar se dobrega vtisa tiče, je tako ali tako že malo prepozno. Dovolj mi, prosim te, da vsaj poskusim. To je moja zadeva in nihče je ne more opraviti namesto mene. Če najdem kašno sled, prav, če ne najdem nobene, pa tudi – na potovanju se bo moja bolečina morda unesla in če preživim, bom vladal kot razsoden mož, ki o svetu in sebi nekaj ve in mu zato kaže zaupati.

Asem: Že ob tvojem rojstvu so zvezdogledi napovedovali, da boš zabredel v veliko nevarnost in očitno ti ne preostane nič drugega, kakor potrpežljivo vzdržati, dokler se samovoljna usoda ne odloči, da te povleče iz gnoja. Nobenega varstva in nobene moči ni, razen pri Vsevišnjem in nihče se ne more izmakniti njegovim odločitvam, še najmanj šibak stavec, kakršen sem sam ali blodnjav mladenič, kakršen si ti. Pojdi v sreči in miru. Izročam te v roke Boga, ki ne zapusti nič, kar mu je izročeno.

Prizorišče A:

Šahrijar in Šeherezada ležita na trebuhu, z glavo obrnjena proti publiki.

Šahrijar (ki je med tem, ko je Šeherezada pripovedovala, zviljal joint, ga prižge in komentira): Kar samovoljen smrkavec, tale Zaif Almuluk. (potegne dim, poda Šeherezadi)

Šeherezada (potegne, zadrži, pomolči): Gospodar, odpusti moji predrznosti, ampak ...

Šahrijar: Ja?

© Katja Perat

Uporaba in reprodukcija besedila brez pisnega dovoljenja avtorice je prepovedana.

Šeherezada: Saj je vseeno.

Šahrijar: Daj no.

Šeherezada: Ne, ni važno.

Šahrijar: Veliko lažje bi odpustil tvoji predrznosti kot temu, da začneš misel in je potem vztrajno nočeš izpeljati.

Šeherezada: Razjela bi te, mogočnega vladarja pa ni pametno jeziti.

Šahrijar: Vsak mogočen vladar bi moral biti vsaj malo tudi usmiljen.

Šeherezada (se nasmehne, malo cinično, a tudi malo ljubeznivo): Saj to. Bom poskušala razložiti. Hecno te je opazovati, kako strogo sodiš mladega kralja Zaifa Almuluk, kot bi bila njegova zasanjanost križana z oblastniško samovoljo nekaj, kar bi ti bilo pod častjo.

Šahrijar: Kaj hočeš reči?

Šeherezada: Da to, kar pridigaš, ni dobro uglaseno s tem, kako ravnaš.

Šahrijar (se obrne na hrbet, ljubeznivo): Pa si res predrzna.

Šeherezada (spokorjeno): Oprosti, dobri gospodar.

Šahrijar: Ne, saj je zanimivo. Vladar redko uživa v razkošju iskrenosti.

Šeherezada: Takole je: retorika teče sama od sebe, besede in misli se odbijajo druga od druge in vezejo nit, ne da bi jih mogel govorec pri tem zares nadzorovati. Zato je v govoru tako enostavno osati moder in pravičen. Le dovolj oporečnega sogovornika ali predmet razprave si moramo izbrati. Težava z dejanji je v tem, da tudi ona nenadzorovano gazijo vse pred sabo, le da v življenju ne moremo izbirati okoliščin, ki jih pred nas postavlja usoda in s premišljeno izbiro varovati svojega značaja. Življenje udari, kakor se mu pač zljubi in če smo preleni, da bi razmislili, preden ukrepamo, hitro postanemo živali.

Šahrijar (z drobnim posmehom): Dobro te je šolal naš Veliki vezir, ni te zaman naučil brati.

Šahrijar: Ne posmehuj se človeku, ki se na vse kriplje trudi povedati nekaj zelo izmuzljivega.

Šahrijar: Saj se ne, samo nikoli še nisem imel filozofske razprave z žensko.

Šeherezada: To verjetno zato, ker si jih vse prej obglavil.

Šahrijar (se prime za jajca): U, pod pas, Šeherezada, pod pas.

Šeherezada: Bi zelo zameril, če te prosim, da mi razložiš, zakaj si se odločil zdesetkati populacijo devic v kraljestvu? Vsaj deset različic zgodbe kroži, rada bi jo slišala iz tvojih ust.

Šahrijar: Hja, dobro, zakaj pa ne. (globoko potegne dim) Moj oče je bil velik gospodar, kralj komaj preštevni kraljestev. Ko je umrl, je svoje ozemlje razdelil na pol, polovico poklonil v upravljanje meni, drugo pa mojemu mlajšemu bratu Šahzemanu. Zemlje je bilo veliko in naseljevala je obilico duš, zato sva se oba z bratom do komolcev zakopala v vladanje. Preden sem se dvakrat obrnil, sem ugotovil, da sva se nazadnje objela dvajset let nazaj. Zato sem poslal svojega vezirja na pot in mu velel, da naj se nikar ne vrača brez mojega brata. Šahzeman je bil vabila tako vesel, da se je na pot odpravil nemudoma. A še pred polnočjo je ugotovil, da je doma pozabil svojega najljubšega sokola, ki bi mi ga na moč rad pokazal, zato je zapustil odpravo in se vrnil na grad.

Šeherezada: In svojo brhko soprogo zasačil v objemu črnega sužnja.

Šahrijar: In obema prerezal vrat.

Šeherezada: Ker mora vsak mogočen vladar poznati vsaj malo usmiljenja.

Šahrijar jo pogleda izpod obrvi.

Šeherezada: Vidiš zdaj, kako je, če te nekdo neprestano prekinja?

Šahrijar: Šahzemanu je padla tema na oči. K meni je prišel ves klavrn. Bil je shiran in bolan, njegova polt je bila voščena. Ko sem ga vpraša, kaj ga muči, je rekel le, da v sebi nosi rano. Ker sem ga hotel razvedriti, sem organiziral lov, a ni hotel z mano. Na koncu sem moral iti sam, da priprave ne bi bile zaman.

Šeherezada: Potem pa.

Šahrijar: Potem pa sem se vrnil domov in moj brat, še do nedavnega ves žolt in siv v obraz, je se je mastil in popival, ves čil in zdrav. Kaj le mu je razvedrilo obličje, sem se spraševal. Nato sem vprašal še njega.

Šeherezada: In kaj je rekel?

Šahrijar: Rekel je, da mi zdaj lahko pove, od kod bolečina, ki jo je še do nedavnega nosil s sabo. Da bi izvedel, kaj jo je odgnalo, pa sem moral še malo počakati. In je začel pripovedovati o nezvesti ženi, o sužnju, o uboju.

Šahrijar se začne nervozno sprehajati po prostoru.

Šeherezada: Potem pa.

Šahrijar: Potem pa je predlagal, naj ponovno organiziram lovsko odpravo, a naj se ji ne pridružim. Da naj se potuhnem, je predlagal. Preoblečen naj se pretihotapim v njegove sobane in z njim opazujem. Več ni hotel povedati in njegova tišina mi je težko obležala na srcu.

Šeherezada: In potem si naredil, kot ti je svetoval.

Šahrijar stoji pred zaveso, ki prizorišče A loči od prizorišča B.

Šahrijar: Potuhnil sem se v njegovi sobi in skozi lino kukal na dvorišče svoje palače.

Šahrijar z roko narahlo odmakne zaveso in kuka na prizorišče B. Iz zбора se dvigne dekle, ki sicer igra Dinarezado, zdaj pa nastopi v vlogi Šahrijarjeve žene. Zapeljivo zapleše, okrog nje se dvignejo še ostali zboristi. Izmed njih izloči naključnega moškega in se mu vrže okrog vratu. Okoli njiju tudi ostali zboristi začnejo zganjati bakanalije. Ko opravijo, pol goli obležijo drug čez drugega.

Šahrijar: To je še dosti huje od tistega, kar sem doživel sam, je rekel moj brat. Še danes se težko odločim, koliko sočutja je bilo v njegovi izjavi, in koliko privoščljivosti.

Šeherezada: In potem?

Šahrijar (se napol obrne k Šeherezad): Nisem bil v stanju za vladanje, podobno kot naš blodni mladenič Zaif Almuluk. Hotel sem poseči po bratovi metodi prebolevanja in najti koga, ki mu je huje. Čisto me je zlomilo.

Šeherezada: Saj bi vsakogar. Ne vem, če poznam človeka, ki mu je lahko ob misli, da njegov ljubljeni nikdar ne more biti zares njegov. Da bo vedno mislil svoje misli in sanjal svoje sanje in da ga bo v teh

sanjah prav zlahka in povsem upravičeno odneslo stran. Le da bi moder človek moral razumeti, da je njegova žalost njegova in da jo mora dostojanstveno vzeti nase. Če je ta človek po naključju tudi kralj, pa bi moral razumeti tudi, da prepuščati se blaznosti ni ravno znamenje politične modrosti. Mislila sem, da to veš.

Šahrijar (se sprehaja gor in dol po prostoru, od zavesa pa spet nazaj): Glej, z zlomljenim srcem je težko ostati moder. Vsak se s svojo bolečino sooča z rojdi, ki so mu na razpolago. Svoje naloge sem preložil na velikega vezirja, tvojega očeta, in skozi skrivni izhod zapustil palačo. Moral se najti nekoga, ki se mu življenje še bolj neusmiljeno posmehuje, kot meni. Če ga ne najdem, sem si rekel, se lahko mirne vesti nabodem na meč, kajti vsaka smrt je boljša od takšnega življenja.

Šeherezada: Hm, ni to malo trhla logika? Zakaj bi ti bilo lažje ob misli, da je lahko še huje? Mislim, če najdeš na svetu nekoga, ki mu je huje, kot je tebi – ne pomeni to zgolj tega, da morda tudi tvoja lastna bolečina še ni dosegla dna?

Šahrijar (vznevoljeno): Šeherezada, to ni logična razprava. To je pripoved o moji bolečini. Prosim, pusti, da jo končam.

Šeherezada (razumevajoče): Seveda, prosim, nikar se ne pusti motiti.

Šahrijar: Po dnevu in noči ježe sem zataval v na videz prijazno ravnico s pitno vodo in nekaj drevesi. Sklenil sem, da je to dober kraj za počitek. Zleknil sem se pod eno izmed dreves in se prepustil svoji žalosti.

Šeherezada: Potem pa.

Šahrijar: Potem pa je morje zakipelo in iz njega se je k nebu dvignil črn steber in se usmeril proti ravnici. Ker me je popadla groza, sem, brez da bi zares razmišljal kaj delam, splezal na drevo.

Šeherezada: Približal se je in ugotovil si, da pravzaprav ne gre za steber.

Šahrijar: Šlo je za enega izmed duhov našega gospodarja Salomona, mir bodi z njim. Bil je orjaški, imel je veliko glavo in široke prsi, na glavi je nosil stekleno skrinjo s štirimi ključavnicami. Sedel je pod drevo, kjer sem še do nedavnega sedel sam, jo snel z glave, jo s štirimi pripadajočimi ključi odklenil, nato pa iz nje potegnil mladenko brezhibne rasti, zaobljenih prsi in obličja kakor mesec.

Prizorišče B:

Eden izmed zboristov predstavlja duha. Dekle, ki jo sicer poznamo kot Dinarezado, predstavlja njegovo ujetnico. Za enkrat slišimo samo glasove, lika sta še pogreznjena v pletež teles.

Duh: O, gospodarica vseh svobodnih žena! O, ti, ki sem te ugrabil, preden te je kdorkoli, razen mene, poznal! O, ljubica mojega srca! Pusti me malo zadremati v tvojem naročju.

Zasliši se gromovito smrčanje. Ko nekaj časa traja, se dekle izvije izpod duhovega telesa, kar se da previdno, da ne bi zbudila pošasti, in se odplazi k zavesi, ob kateri med tem na prizorišču A že stoji Šahrijar. Dlani položi ob zaveso.

Dekle: Vidim te. Če ne prideš dol bom zbudila svojega moža, ki te bo brez prevelikih težav ali pomislekov požrl.

Prizorišče A:

Šahrijar (položi dlani ob zaveso v isti višini kot dekle, z obrazom na pol obrnjen k Šeherezadi): Zahtevala je, da jo ljubim in si jo vzamem.

© Katja Perat

Uporaba in reprodukcija besedila brez pisnega dovoljenja avtorice je prepovedana.

Šeherezada (posmehljivo): Ti nesrečnik, ti, kaj si komu hudega storil, da se ti lepotice tako mečejo pred noge? Je sploh še kakšna hujša kazen na svetu?

Šahrijar: Naj spomnim, da je bilo moje srce polno bolečine in nedovzetno za tuja telesa, ne glede na to, kakšna lepota jih je krasila. Poleg tega sem se na smrt bal duha.

Prizorišče B:

Dekle: Moraš mi ustreči, sicer prisegam pri tem, ki je obokal nebo, da bom zbudila duha in ukazala, naj te umori.

To rekoč, se nagne k zavesi kot v poljub.

Prizorišče A:

Šahrijar se nagne k drugi polovici poljuba. Par se nekaj časa poljublja skozi zaveso.

Šeherezada (čez čas prekine trenutek): In kaj si storil?

Šahrijar (se obrne k njej do polovice): Ubogal sem, kaj pa naj bi. (se obrne nazaj k zavesi, z roke sname pečatni prstan in ga skozi zaveso poda dekletu, se umakne od zavesi in se zgrudi na posteljo, Šeherezadi iz roke vzame joint in globoko vdahne)

Prizorišče B:

Dekle (se obrne od zavesi, v roki podrži prgišče pečatnih prstanov in jih razkazuje občinstvu): Ti prstani so last osemindesetih mož, ki so se uklonili moji volji in so mi pomagali natikati rogove temu odurnemu, gnusnemu duhu, ki me ima zaprto v tej skrinji, v kateri moram v razburkanem morju živeti zastražena, da bi ostala krepostna in le njemu na razpolago. Ta ogaba namreč marsikaj ve, ne ve pa, da usode ne moreš pretentati in da si človeškega hotenja nihče ne more pokoriti.

Prizorišče A:

Šahrijar: In tako sem našel usodo, ki je bila grozljivejša od moje.

Šeherezada: Biti takole zaklenjen v kozarec in razen v redkih trenutkih milosti odvisen od tuje volje je kar grozljivo, ja.

Šahrijar: Nisem mislil njene, mislil sem na usodo njenega moža.

Šeherezada: Prosim?

Šahrijar: Na poročno noč je ugrabil mladenko, jo zaprl v stekleno skrinjo, jo zavaroval s štirimi nezvesta. Ničesar ni, nobenega zdravila, nobene zvijače, ki bi ženski preprečila, da zlomi to je srce in pomendra tvoj ponos. To je ta zgodba. Vrnil sem se domov, ukazal velikemu vezirju, tvojemu očetu, naj obglavi mojo ženo in si dal pripeljati prvo devico. Vse, kar si slišala drži. Me prav zanima, kako se bo vezir odzval, ko mu bom ukazal obglaviti svojo lastno hčer (reče utrujeno, brez zlobe. Nato zapoje).

Ljubil sem te, ljubil,
kot življenje samo,
kot svoje zdravje, svojo srečo in uspeh,

© Katja Perat

Uporaba in reprodukcija besedila brez pisnega dovoljenja avtorice je prepovedana.

Ljubil sem te kakor ljubi budala
prhek prah v svojih dlaneh.

Ljubezen ni demokracija.
Je bolečina, okrutnost, gorje
prej ko se človek temu privadi,
lažje ohrani celo srce.

Ni miru
zaupanje je mrtvo,
od povsod negotovost preži,
rešitve ni, odloga
in ni povračila
nobene trdne vezi med ljudmi.

Ljubezen ni demokracija.
Je bolečina, okrutnost, gorje
prej ko se človek temu privadi,
lažje ohrani celo srce.

Nihče nikomur ne pripada,
vsak s svojo smrtjo je sam
zdaj razujem česar včasih nisem vedel
in danes lahko me je sram.

Ljubezen ni demokracija.
Je bolečina, okrutnost, gorje
prej ko se človek temu privadi,
lažje ohrani celo srce.

Šeherezada: Ne razujem.

Šahrijar: Česa? Demokracije?

Šeherezada: To že, to je neka reč za Grke. Tebe ne razujem.

Šahrijar: Ja?

Šeherezada: Nič, samo sprašujem se, ali veš, da tvoja ljubezen, ne glede nato kako silna je morda bila, tvoji pokojni ženi najverjetneje ni čisto nič koristila.

Šahrijar: Kaj hočeš reči?

Šeherezada: Mogoče posplošujem, a kot mi je znano, si se z njo poročil, ker je bila okras kraljestva. Vsi so se strinjali, da je najlepša, najbolj mila in najbolj nežna, ženska pač, kakršna spada k kroni. Vzel si jo, ker je ustrezala tvoji predstavi o popolni nevesti, jo pospravil v palačo, podobno kot tisti duh prej v stekleno škatlo, in šel vladat. Potem te ves dan ni bilo, zvečer si jo lepo pozdravil, se zvrnil nanjo in šel spat. In si mislil, kako da jo ljubiš.

Šahrijar: Šeherezada, ne izzivaj.

© Katja Perat

Uporaba in reprodukcija besedila brez pisnega dovoljenja avtorice je prepovedana.

Šeherezada (se dvigne v pol sedeč položaj, se odmakne, kot bi se pravkar ovedla, s kom pravzaprav že ves čas pomenkuje. Hladno reče): Poznaš zgodbo o prebrisani Delili?

Šahrijar: Ne in nisem prepričan, da me zanima. Utrujen sem, spal bi rad.

Šeherezada: Samo rada bi ti nekaj razložila na primeru. Recimo, da je to moja zadnja želja. Dovoliš?

Šahrijar: Daj, ampak na hitro.

Šeherezada: Za časa vlade Haruna al Rašida sta živela Ahmed Denf in Hasan Šuman. Bila sta nenavadno zvijačna in prebrisana, zato ju je kalif postavil za policijska načelnika in jima določil tisoč srebrnikov mesečne plače.

Šahrijar: Razsoden kalif.

Šeherezada: Takšen se je brez dvoma zdel tudi samemu sebi. Novica se je hitro širila in prej kot v enem dnevu kakovostnega opravljanja, sta tudi žena in hčer bivšega policijskega načelnika izvedeli, da sta razcapanca, ki sta se pred leti pritepla v Bagdad zdaj cenjena moža na položajih, oni dve pa brez ugleda in plačila, ki bi jima po vsej pravici in pravu moralo pripasti, tolčeta revščino.

Šahrijar: Čakaj, hočeš reči, da je kalif zaposlil dva nova načelnika in tako ostal brez denarja za pokojnino po pokojnem? Morda pa le ni bil tako razsoden.

Šeherezada: Glej, ne poznam vseh podrobnosti. Vem le to, da se je žena pokojnega načelnika, Dalila, ki je bila sicer stara kot svet, a tako prebrisana, da bi lahko osebno inštruirala hudiča, odločila, da bo v mestu ustvarila zmedo, ki je novopečena funkcionarja ne bosta zmogla obvladati in tako opozorila nase.

Prizorišče B:

Iz zbora prikrevsa dekle, ki smo ga sicer vajeni v vlogi Dinarezade. Oponaša ostarelo nuno. Ovita je široko volneno togo s pasom, v eni roki nosi zastavo z rdečimi in rumenimi trakovi, v drugi pa palico za pomoč pri hoji, ob katero se sključeno opira.

Dalila: Najprej sem se ustavila pri hiši poveljnika kalifove telesne straže. Zelo bogat je, ta mož. Iz državne blagajne prejema plačo, ob tem pa ima celo vrsto hiš in posestev. Hiša, v kateri živi, je ena najlepših v Bagdadu. A ni srečen. Svoji ženi je na poročno noč obljubil, da si ne bo vzel druge, zdaj pa se je izkazalo, da je jalova.

Prizorišče A:

Šeherezada: Ko je Dalila prikrevsala mimo poveljnikove palače, je njegova žena Hatuna, ovešena z dragocenim nakitom, ravno slonela na okenski polici in otožnega pogleda zrla v daljavo. Njen mož je namreč ravno tisti dan gostil znance in prijatelje, ki so brez pravega usmiljenja bahali s svojim naraščajem.

Prizorišče B:

Dalila: Hčerka moja, sem ji rekla, tako žalostna si videti, svojemu bogastvu in razkošju, svoji lepoti in mladosti navkljub.

Prizorišče A:

Šeherezada: Sveta žena, je potožila Hatuna, ko sem se poročila, mi je moral mož priseči, da ob meni ne bo imel drugih žena. Ker pa nimam otrok, grozi, da bo, ko se vrne s potovanja, na katerega se

© Katja Perat

Uporaba in reprodukcija besedila brez pisnega dovoljenja avtorice je prepovedana.

odpravlja, obljubi navkljub vzel drugo. Če to drži in če mu bo druga rodila otroke, bodo ti podedovali njegovo premoženje, jaz pa bom ostala revna in zapuščena.

Prizorišče B:

Dalila: Ranljivi ljudje so lahkoverni, zato sem jo povprašala, če kaj ve o svetem Abu Hamlatu. Da je svetnik, sem rekla, h kateremu se zatekajo vse ženske, ki v zakonu nimajo otrok. In še nobena ga ni obiskala zaman.

Prizorišče A:

Šeherezada: Hatuna je brez pomislekov sledila Dalili, ki je za enkrat vedela le to, da čim večje število ljudi po čim hitrejšem postopku opetnajstila, natančnejši načrt pa se ji je izgrajeval sproti.

Prizorišče B:

Dalila: Na poti skozi Bagdad sva naleteli na mladega trgovca Hasana, ki so se mu ob pogledu na Hatuno pocedile sline. Mati mu je že večkrat izbrala nevesto za ženitev, on pa ni hotel vzeti dekleta, ki ga ni še nikdar videl.

Prizorišče A:

Šeherezada: Zato je Dalila Hasanu naložila, da je Hatuna njena hči, po pokojnem očetu obilno obložena z dediščino in da mu jo zlahka predstavi tudi brez tančice, če ga mika poroka. Hasan je, brez pomislekov, pristal.

Prizorišče B:

Dalila: Na poti skozi Bagdad smo naleteli na nekega pleskarja, za katerega mi je bilo rečeno, da daje hišo v najem. Da imam doma večja popravila, sem rekla, in da bi rada najela njegovo hišo. Rade volje je privolil.

Prizorišče A:

Šeherezada: Tako je Dalila v hišo pospravila Hatuno, ki je verjela, da je bo svetniški modrec ozdravil jalovosti in Hasana, ki je verjel, da je tik pred zaroko z neznano lepotico. Hatuni je rekla, da pred svetnika ne more stopiti v vsem tem lišpu in ji naročila, naj odvrže tančico, Hasanu pa, da tudi on pred svojo odstrto nevesto ne more stopiti oblečen, saj bi deklet morda mislilo, da je gobav. Brez pomisleka sta jo ubogala.

Prizorišče B:

Dalila: Pobrala sem njuna oblačila, nakit in denar, vse nakradeno povezala v culo in se vrnila k pleskarju najemodajalcu. Njegova hiša se mi dopade, sem rekla, najela jo bom. Rada bi le, da bi za trenutek stopil vanjo, da bi bil nekdo tam, ko pridejo nosači z mojimi stvarmi. Po opravih moram, sem rekla. In je šel.

Prizorišče A:

Šeherezada: Med tem, ko pleskarja ni bilo, je Dalila vse, kar je vilo v trgovini vrednega, zmetala na kup, zavila v culo in stopila pred vrata. Ravno tisti hip se je s svojim oslom mimo primajal oslar.

Prizorišče B:

Dalila: Posodi mi svojega osla, sem mu rekla, ti pa počakaj tukaj z barvami, dokler se ne vrnem. Pleskar je moj sin, sem rekla, in nima srečne roke z zakonom. Prišli bodo rubeži in pobrali vse, kar je v

© Katja Perat

Uporaba in reprodukcija besedila brez pisnega dovoljenja avtorice je prepovedana.

trgovini vrednega, zato bi rada pred njihovim prihodom vse, kar je vrednega, skrila. Kar bo ostalo, naj po mojem odhodu uniči, sem predlagala. Razbije naj kotel, poruši peč, uniči naj vse naprave za mešanje barv, da pijavke ne bodo imele česa upleniti.

Prizorišče A:

Šeherezada: Oslar ji je brez pomisleka izročil svojega osla in ji nanj pomagal naložiti vse blago, ki ga je nabrala v trgovini, zraven pa še ves nakit, vsa oblačila in ves denar, ki ga je vzela Hasanu in Hatuni. Potem se je Dalila z vso nakradeno robo odpravila domov, oslar pa začel z vso vnemo razbijati po barvarjevi trgovini.

Šahrijar: In ravno, ko je dobro začel mlatiti s kijem po pečeh, se je vrnil pleskar?

Šeherezada: In začel kričati in se metati po tleh. Oslar mu je povedal, naj nikar ne skrbi, saj je tu po naročilu njegove matere, pleskar pa je prebledel in pripomnil, da je njegova mati že deset let mrtva. Med tem sta tudi Hasan in Hatuna ugotovila, da sta bila opeharjena in na enkrat se je pred kalifom znašla kopica razjarjenih ljudi, ki je od njega zahtevala, da sleparki, ki jim je uničila vsaj kakšen dan, če že ne življenja, naloži pravično kazen. In Kalif je svoja policijska načelnika, Ahmeda Denfa in Hasana Šumana, posla, naj v mestu, polnem stark, izsledita pravo. A Ahmed, ki nagrade ni hotel deliti z nikomer, se je na lov podal sam.

Prizorišče B:

Dekle, ki je še do nedavnega oponašalo Dalilo, zdaj oponaša njeno hčer Zajnabo.

Zajnaba: Moja mati ni bila neumna. Vedela je, da jo iščejo, zato se je potuhnila. Nič ne skrbi, sem ji rekla, tokrat bom jaz v tvojem imenu vodila visoko oblast za nos. Ahmedu in njegovim enainštiridesetim biričem bom pobrala orožje in obleko in oboje prinesla domov.

Prizorišče A:

Šeherezada: Zajnaba, Dalililna hčerka, se je skrbno oblekla in od nekega branjevca najela stanovanje z dvojnimi vhodom. Naročila je jedi in pijače, v sobe pa dala prinesiti preproge in blazinjake. Nato se je z napol zastrtim obrazom postavila pred vrata, dokler ni prišel Ali, eden izmed Ahmedovih podčastnikov. »Si ti Ahmed Denf?« ga je vprašala.

Prizorišče B:

Zajnaba (norčavo oponašajoč globok moški glas): Nisem, toda Denf je moj predstojnik. Če imaš kakšno prošnjo, jo lahko prav tako zanesljivo poveš meni, lepotica. Kdo si?

Šeherezada (sladko, nedolžno): Moj oče je bil krčmar v Mosulu, je rekla Zajnaba. Ob smrti mi je zapustil veliko premoženje. Iz strahu pred kraljevimi oblastniki sem s svojim denarjem pobegnila v Bagdad, zdaj pa iščem Ahmeda Demfa, da bi me vzel v zaščito. Slišala sem namreč, da je za kalifom najmočnejši mož v mestu, pa tudi dober in močan. Zdi se, kot nekdo, ki mu lahko zaupam.

Prizorišče B:

Zajnaba: Alija in njegove može sem povabila na prigrizek. Odpeljala sem jih v sobo, jim postregla z jedačo in pijačo in jih opijanila. V vino sme natresla uspavalno in kmalu so kot mrtve muhe pocepali po tleh. Potem sem jih skozi zadnji vhod nezavestne odvedla na dvorišče. Za Alijevo skupino je prišla Abdulahova, za Abdulahovo Harunova, na koncu je s svojimi možmi prijezdil sam Ahmed Demf. Vse je doletela enaka usoda. Kot obnemogle pijane zverine so obležali po blazinjakih.

Prizorišče A:

© Katja Perat

~~Uporaba in reprodukcija besedila brez pisnega dovoljenja avtorice je prepovedana.~~

Šeherezada: Ahmed Denf je obupal in za pomoč poprosil Hasana Šumana. Kalif jima je naložil, naj se pred večerom na dvor nikar ne vračata brez Dalile, ukazal pa je tudi, naj jo pripeljeta v enem kosu, saj jo kani v primeru, da bo vsem oškodovanim vrnila njihovo lastnino, pomilostiti. Ni šlo toliko za to, da bi bil Hasan spretnejši lovec od Ahmeda ali da bi bila skupaj toliko močnejša, prej se je Dalili zdelo, da je dokazala svoje. Ko sta načelnika potrkala na njena vrata, si je okrog vratu zavila ruto milosti, na osla natovorila vso nakradeno robo in se pustila odvléči pred kalifa.

Prizorišče B:

Mož, ki smo ga vajeni v vlogi Velikega vezirja, nastopi v vlogi kalifa.

Kalif: Zakaj si opet najstila vse te ljudi, Dalila? Kaj ti je bilo tega treba?

Prizorišče A:

Šeherezada: Nisem jih okradla iz pohlepa, je rekla Dalila, niti iz poželenja po tujem blagu. A po mestu je slišati toliko hvalnic na račun Ahmedove in Hasanove spretnosti, da sem morala dokazati, da zmorem več kot oba skupaj.

Prizorišče B:

Kalif: In zdaj, ko si to dokazala – kaj hočeš od mene?

Prizorišče A:

Šeherezada: Samo tisto, kar mi pripada, kalif, je rekla Dalila. Moj oče je bil sodnik, moj mož pa policijski poveljnik v Bagdadu. Prosim te, da meni nakloniš plačo mojega očeta, moji hčerki pa plačo mojega moža.

Prizorišče B:

Kalif: In če ti ustrezem? Kako se boš za vse to oddolžila?

Prizorišče A:

Šeherezada: In tako se je prebrisana Dalila, zato da bi dosegla nekaj, kar bi ji po zakonu moralo pripasti samo od sebe, na koncu dolge in zamotane poti ponudila še za oskrbnico kalifovega velikega gostišča, svojo hčer pa predlagala za nadzornico golobje pošte. In tako sta namesto penzije dobili plačo in Dalila, ki je bila stara kot Zemlja, je morala delati dokler ni prišel ponjo tisti, ki končuje vsakršno veselje, namesto da bi uživala zaslužen pokoj. A bolje to, kot stradati.

Šahrijar: In nauk?

Šeherezada: Nauk zgodbe uči, da mora človek, ki ga je življenje stisnilo v kot, postati oprezen in zvijačen, če bi rad dosegel tisto, do česar bi moral biti tako ali tako upravičen. Zatoniti tvoja zgodba, niti zgodba o dekletu, ki svojemu pošastnemu ugrabitelju natikalo roge, ne govorita o tem, da so ženske bitja, na katera se ne da zanesti, marveč, da se na nobeno bitje ne da zanesti, če mu ne omogočiš, človeka vrednega življenja. Zato bi veljalo razmisliti, ali to, da dekleta in žene tako pogosto iščejo načine, da bi koga ukanile, morda ne pomeni zgolj tega, da jim je tako redko dopuščeno dovolj svobode, da bi lahko delovale naravnost.

Šahrijar: Šeherezada, tako sem zmatran, da sploh ne razumem, o čem govoriš. Pojdiva spat. (objame Šeherezado okrog pasu)

Šeherezada: Ampak ljubeznivi gospodar – pri zgodbi o Zaifu Almuluku in hčerki kralja duhov nisva prišla še niti do polovice!

© Katja Perat

Uporaba in reprodukcija besedila brez pisnega dovoljenja avtorice je prepovedana

Šahrijar (se prime za čelo): O ljubi Bog, še to. Lahko nadaljujeva jutri?

Šeherezada: Zlahka, gospodar. (ga poljubi na čelo, mu vrne objem, videti je, kot da sta oba zadremala. Ko se prepriča, da Šahrijar spi, se odtihotapil iz postelje in skozi zaveso iz prizorišča A smukne na prizorišče B.

Prizorišče B:

Na vrtu jo pričaka njena sestra Dinarezada.

Dinarezada: Očeta zelo skrbi zate.

Šeherezada: Očeta je zelo skrbelo zame še preden sem živela s pobesnelim morilcem.

Dinarezada: Tudi mene zelo skrbi zate.

Šeherezada (jo stisne k sebi in z levico poboža po laseh): Saj vem. Ampak umrla bi tako ali tako, petdeset let gor ali dol. Če bo šlo, bi rada svojo smrt vsaj pametno unovčila.

Dinarezada: Kaj pa pravzaprav nameravaš?

Šeherezada: Ne vem še točno, malo improviziram. Za enkrat si predvsem kupujem čas, dokler mi kaj pametnega ne pade na pamet.

Dinarezada (cinično): Krasen načrt. Zelo dovršen.

Šeherezada: Ti se kar zafrkavaj. Dlje kot jaz ostanem pri življenju, dlje ostaneš pri življenju ti.

Dinarezada: Šeherezada ...

Šeherezada: Kaj?

Dinarezada: Razumem, da bi se živa požrla, če bi naletela na zlo in se mu ne bi postavila po robu. Samo prosim, ne pretvarjajmo se, da to počneš zame.

Šeherezada: Saj se ne pretvarjamo. Jaz samo delam edino stvar, ki jo znam

Dinarezada: Vse razumem, dajmo se samo zavedati, da mora med tem, ko se greš junaštvo, nekdo skrbeti za nevrotičnega očeta in zbegane služabnike, kar je enako izčrpavajoče od tvojega nenehnega tveganja, le dosti manj slavno in osvobajajoče. Je pa očitno, edina stvar, ki jo znam jaz. (Zapoje)

*Tako si pridna, so mi vedno radi rekli,
nežna, kot mora biti dekle,
ljubezniva, poslušna in ubogljiva,
luč v temi in upanje.*

*Vsa se bom razdala za druge
in od mene ne bo ostalo nič,
skoraj gotovo bom šla v nebesa,
moje sanje pa bo pobral hudič.*

*Izmojstrila sem se v svoji dobroti
trenirala milino in razumevanje*

© Katja Perat

Uporaba in reprodukcija besedila brez pisnega dovoljenja avtorice je prepovedana.

*poslušala, ko so govorili,
vedno pristala na vse.*

*Vedno sem vsem na razpolago,
zadolžena sem za to, da delam mir,
zmorem vse, kar se od mene zahteva,
samo svobode ni nikjer.*

*Vsa se bom razdala za druge
in od mene ne bo ostalo nič,
skoraj gotovo bom šla v nebesa,
moje sanje pa bo pobral hudič.*

*In res razumem, prisežem da razumem.
Prisluhnem in ni mi težko.
Da bi le kdo mi nekaj tega povrnil
kar sem vam dala, ko bilo vam je težko.*

*Vsa se bom razdala za druge
in od mene ne bo ostalo nič,
skoraj gotovo bom šla v nebesa,
moje sanje pa bo pobral hudič.*

Šeherezada: Poznaš zgodbo o princesi Parvezi?

Dinarezada: Ne, poznam pa zgodbo o princesi Dinarezadi. Zelo je žalostna.

Šeherezada: Ne moreš vedeti, kakšna je, ker je še nisi prebrala do konca.

Dinarezada: Nekdo mi je prišepnil, da jo na koncu ubije pobesneli kralj Šahrijar, dan za tem, ko je obglavil njeno sestro.

Šeherezada: Dinarezada, za trenutek nehaj paničariti in me poslušaj. Princesa Perizada je z bratoma princem Bahmanom in Parvezom živela na robu cesarstva, v enem izmed najlepših vrtov v človeških kraljestvih. Bili so srečni in ni jim bilo hudega, dokler nekega večera na njihovo posest ni zatavala ostarela romarica.

Dinarezada: Ponudili so ji prenočišče, ona pa jih je v spancu vse podavila kot lisica mlade kokoši?

Šeherezada: Ne, romarica je bila na videz sila ljubezniva in škoda, ki jo je povzročila je bila bolj daljnosežne narave. V svoje gostitelje je namreč zasejala seme želje, ki je prej niso poznali.

Dinarezada: Kakšne želje?

Šeherezada: Kako lep vrt da imajo, jim je rekla. Če bi v njem prepevala še govoreča ptica, bi bil res najlepši.

Dinarezada: Kakšna govoreča ptica?

Šeherezada: Govoreča ptica, ki se jo najde samo vrh najvišje gore v kraljestvu. Po poti, ki jo stražijo šepetajoči duhovi, ki vsakega, ki jim prisluhne, spremenijo v črn kamen.

Dinarezada: In kaj bi imeli od te ptice? Se niso mogli dovolj pogovarjati med sabo?

Šeherezada: Seveda so se. A o sebi so bili tako vajeni misliti, da živijo v najlepšem vseh vrtov, da se tej misli niso hoteli odpovedati. In so šli ponjo. Najprej sta šla brata. Perizadi sta zapovedala, da mora ostati doma. Češ deklica si, krhka stvar, življenje te bo polomilo, še preden se boš dvakrat obrnila. In sta šla, najprej Bahman, nato pa še Parvez na visoko črno goro po govorečo ptico in nobeden od njiju se ni mogel upreti šepetajočim glasovom, oba sta se ozrla in oba sta se spremenila v kamen.

Dinarezada: In Perizada?

Šeherezada: Ko je princesa izvedela, da sta njena brata okamenela, se je še sama podala na pot. Ušesa si je zamašila z bombažem in strmo gledala v tla, dokler ni prispela na vrh, zgrabila kletke in stekla nazaj v dolino.

Dinarezada: Šla domov in se do smrti pogovarjala samo še s ptičem.

Šeherezada: Kar hočem reči je, da se včasih spleča, če grejo drugi v žrelo pogube pred tabo, ker se lahko iz njihovega propada veliko naučiš.

Dinarezada: In potem si živ, ampak sam. In do smrti se lahko pogovarjaš samo še s ptičem.

Šeherezada: Ljubica ...

Dinarezada: Ja?

Šeherezada: Vsak je sam. Ves čas.

Jo močno objame prek ramen.

TRETJE DEJANJE

Prizorišče A:

Šeherezada Šahrijarju, ki se šele počasi zbuja iz sna, že pripoveduje nadaljevanje zgodbe o Zaifu Almuluku in hčerki kralja duhov.

Šeherezada (Šahrijarja nežno boža po laseh in pripoveduje s tihim glasom): Kralju Asemu torej ni ostalo drugega, kot da se ukloni sinovi volji. Dal mu je opremiti štirideset ladij in tisoč sužnjev za spremstvo, denarja, zlatnikov, živeža in bojne opreme, za spremljevalca pa mu je odredil njegovega prijatelja Zaida. In so odpluli na Kitajsko.

Šahrijar (med zehanjem): Kakšna Kitajska? Kaj se dogaja?

Šeherezada: Mladi kralj Zaif Almuluk je pravkar odplul na Kitajsko.

Šahrijar (si mane oči): Kdo?

Šeherezada: Tisti, ki se je iz daljave zaljubil v hčerko kralja duhov in je šel ponjo na konec sveta.

Šahrijar: Katerega kralja, kakšnih duhov? Koliko je sploh ura?

Šeherezada: Počasi se dani. Kralja duhov iz otoka Babel, ki leži v vrtu Irem.

Šahrijar: Ljubi Bog, saj je še sredi noči. Nič čudnega, da komaj vem zase, kaj šele za Zaifa Almuluka.

Šeherezada: Daj no, iz zgodbe, ki je včeraj nisva dokončala. Jo lahko nadaljujem?

© Katja Perat

Uporaba in reprodukcija besedila brez pisnega dovoljenja avtorice je prepovedana.

Šahrijar: Lahko vmes malo kinkam?

Šeherezada: Seveda, ni primernejšega časa za pripovedovanje, kot je na robu spanca. Takrat so podobe najbolj živahne, ker vznikajo iz istega klopčiča kot sanje.

Šahrijar (na veliko zazeha): Potem pa kar izvoli.

Šeherezada: Ko so na Kitajskem videli, da je priplulo štirideset bojnih ladij, so mislili, da se pripravlja obleganje, zato so zapahnili mestna vrata in pripravili bojne stroje.

Šahrijar: Bolje je biti previden kot mrtev.

Šeherezada: Na srečo sta bila stari kralj Asem in kralj Kitajske, Šah Fanghfur, stara znanca in ko je Zaif po odposlancu sporočil, čigav sin je, in poudaril, da prihaja v miru, so se vrata na stežaj odprla. (oponašajoč kitajskega kralja, z globokim glasom) »Dobrodošel bodi v mojem kraljestvu, jaz sem tvoj in tvojega očeta suženj. Moje mesto leži pred teboj, ukazuj vsem in vsemu kot te je volja.«

Šahrijar: In namesto, da bi ga Almuluk prijel za besedo, je malo potožil o svoji ljubezni iz daljave in bolečini svojega srca.

Šeherezada: In kitajski kralj je težkega srca izdaval, da še svoj živi dan ni slišal niti za vrt Irem, kaj šele za otok Babel. Dal pa je sklicati vse zvezdoglede, popotnike, ladijske kapitane, trgovce in derviše, kar jih je premoglo njegovo kraljestvo in jih povprašal, ali kdo med njimi morda ve kaj več.

Šahrijar: In vsi so molčali, Zaif Almuluk pa se je od bridkega gorja vrgel na sabljo, jaz pa lahko zdaj v miru še malo zadremam.

Šeherezada: In vsi so molčali potem pa je eden izmed ladijskih kapitanov rekel, da mora, če hoče o vrtu, otoku in dekletu izvedeti kaj več, obrniti in odpluti v Indijo.

Šahrijar: Okrog riti v žep.

Šeherezada: Zaif Almuluk je dal takoj pripraviti ladje za plovbo, prinesli na krov vode, živeža in vsega drugega, kar so potrebovali. Potem so mirno in varno v ugodnem vetru pluli štiri mesece. Nenadoma pa se je z vseh strani dvignil veter z močnim dežjem. Med besnenjem valov so v smrtnem strahu prebili deset dni. Enajsti dan pa se je veter tako silovito zagnal v ladje, da so vse, z vsem, kar do nosile, potonile. Samo Zaif Almuluk se je z nekaj svojimi možmi rešil v majno barčico. Potem se je vihar polegel, valovi so se umirili in vzšlo je sijoče sonce. Zaif Almuluk je odprl oči in videl, koliko je ostalo od njegovega mogočnega ladjevja. Zagledal je samo nebo in vodovje in majno barčico, v kateri je bil.

Prizorišče B:

Zaif Almuluk (na kolenih, vpijoč v nebo): Kje so moje ladje? Kje je moj prijatelj Zaid?

Zbor: O, vladar! Od tvojih ladij ni nič ostalo, vse so potonile in postale hrana ribam!

Zaif Almuluk se meče po tleh, joka, vije roke in si puli lase, v končni fazi se kani natakiniti na sabljo.

*Zbor (zapoje): Človek je šibka igrača v rokah usode,
ki ljudi ji ni kaj dosti mar.*

*Tudi ta ki vlada številnim kraljestvom,
ni samemu sebi gospodar.*

O, vladar! Kaj bi to pomagalo? Vse si si nakopal sam. Če bi ubogal svojega očeta, se ti to ne bi zgodilo. Vendar je bilo vse že zdavnaj vnaprej določeno in morala te je doleteti usoda, enako neizbežna, kot

© Katja Perat

Uporaba in reprodukcija besedila brez pisnega dovoljenja avtorice je prepovedana.

doleti vse druge. Nič drugega ti ne preostane, kot potrpežljivo vzdraži, dokler te vsevišnji Bog ne reši iz te stiske.

Prizorišče A:

Šeherezada: Barčico je veter nenehno gnal sem in tja in niso vedeli, kam krmarijo. Začela sta jim pohajati živež in voda, ko se jim je po volji vsevišnjega boga na obzorju prikazal otok. Bili so sestradani, zato so na barki pustili samo enega moža, da bi straži, ostali pa so se razkropili po otoku in jedli sadeže, ki so jih našli spotoma.

Prizorišče B:

Iz rastja se dvigne glava lepega belega moža, ki enega izmed Zaifovih spremljevalcev pokliče po imenu.

Beli mož: Hamed!

Hamed (s polnim naročjem sadja, se do polovice obrne): Hm?

Beli mož: Nikar ne jej teh nezrelih sadežev. Pridi k meni, ti bom dal dobrih in zrelih.

Prizorišče A:

Šahrijar: Ljubi bog, kakšna osnovna zvijača. Kako neumen moraš biti, da padeš nanjo?

Šeherezada: Ker ga je mož poklical po imenu, je eden izmed Zaifovih mož sklepal, da gre za brodolomca in se je zelo razveselil. Ko pa se mu je približal, mu je prekletnik skočil na rame in z nogami okleni okrog pasu.

Prizorišče B:

Beli mož Hamedu skoči na rame in se ga z nogam oklene okoli pasu.

Beli mož: Teci, teci, Hamed! Zdaj si moj jezdi osel in nikdar več se me ne boš znebil!

Prizorišče A:

Šeherezada: Ko je Zaif Almeluk v daljavi zagledal ta prizor, se je odločil Hameda žrtvovati in s preostankom svojih mož zbežal nazaj na barko in urno odveslal z otoka. Po mesecu plovbe se je v daljavi zalesketala nova obala. Čoln so pustili ob bregu in se po ozki poti podali v gozd.

Prizorišče B:

Zbor, ki predstavlja Zaifa Almuluka in njegovo spremstvo, se po prstih, zgrbljeno pomika gor in dol po odru. Le v kotu odra je mož, ki od daleč izgleda kot hlod podrtega drevesa, saj je ves ovit v rjavo plahto. Šele ko vstane vidimo, da gre za eno izmed njegovih ušes.

Eden izmed mož, ga narahlo brcne: Kaj le naj bi to bilo?

Mož z dolgim uhljem zgrabi tega, ki ga je brcnil in ga začne ovohavati in oblizovati, kot bi preverjal njegovo užitnost.

Ujetnik: Moj kralj! Zbeži s tega otoka! na njem bivajo volkodlaki, ki žro ljudi! Mene bodo kmalu razrezali in požrli!

Preostanek zbora jo urno ucvre stran od prizora in se stisne v kot.

Prizorišče A:

© Katja Perat

Uporaba in reprodukcija besedila brez pisnega dovoljenja avtorice je prepovedana.

Šeherezada: Ko je Zaif Almuluk zagledal ta prizor, se je odločil, da zlahka žrtvuje še enega moža in s preostankom svojih mož zbežal nazaj na barko in urno odveslal z otoka. Po mesecu plovbe so naleteli na tretji otok.

Prizorišče B:

Manjše število zboristov po kolenih plazi gor in dol po odru, nabirajo sadeže in jih jedo, dokler se Zaif Almuluk ne zaleti ob noge velikanke in preplašeno pogleda navzgor.

Velikanca (prime Zaifa Almuluka za ovratnik, si ga ogleduje, razgleduje se tudi po njegovih tovariših, ki obnemelo čakajo svojo usodo, med tem ko jih stražijo še trije velikani. se ozre k velikanom): Moj bog, kakšne čudovite ptice! Narediti moramo kletko za vsako izmed njih in jih razobesiti po palači, da nam bodo prepevale.«

Prizorišče A:

Šeherezada: Zaif Almuluk in njegovi tovariši so v kletkah preživeli širi leta. Jokali so in prosili usmiljenja, vendar so njihove tožbe v ušesih velikanov donele kot prelepo ptičje petje in niti na kraj pameti jim ni padlo, da bi svoje čudovite hišne ljubljence izpustili na prostost. Potem pa se je princesa velikanov nenadoma ovedla, da na čednega Zaifa že dlje časa gleda z drugačno naklonjenostjo, kot jo čutimo do domačih živali in mu obljubila, da ga z vsemi njegovimi možmi vred izpusti na prostost, če ji podari svojo ljubezen.

Šahrijar: V katerem jeziku?

Šeherezada: Prosim?

Šahrijar: Rekla si, da je človeška govorica velikanom zvenela kot petje, torej je niso razumeli. V katerem jeziku mu je potem lahko karkoli obljubila?

Šeherezada: V jeziku ljubezni.

Šahrijar: Haha, pa te imam! V tvoji zgodbi sem našem pomanjkljivost! Utrujena si, pešaš.

Prizorišče B:

Zaif Almuluk (iz kletke, držeč se z rokami za njene rešetke): »Ljubezniva gospa! Lahko bi vam lagal in vam za obljubo svobode obljubljal več kot zmorem dati, a ker ste tako ljubeznivi z mano sem vam dolžan resnico. Nihče, kaj šele šibak človek, kakršen sem sam, ne gospodari svojemu srcu in moje je svojo ljubezen nespametno že poklonilo drugi gospodarici.

Prizorišče A:

Šeherezada: Princesa velikanov, izvedena v jeziku ljubezni, je Zaifovo pripoved poslušala s težkim srcem. Že sama po sebi je bila dovolj žalostna, zavedanje, da je mladi tujec nikdar ne bi mogel ljubiti, pa jo je dotoklo do konca. Ni več zdržala pogleda na poklapanega moža v kletki, ki jo je s svojim zabuhlim izjokanim obrazom iz dneva v dan spominjal na žalost, ki ljudem jemlje mladost, zato ga je dala sneti s stropa in ga naredila za svojega osebnega slugo, ki ji je iz gozda prinašal drva. A žalost in leta mirovanja sta ga oslabila, zato je gospodarico poprosil, naj osvobodi tudi njegovo spremstvo, da mu bo pri delu v pomoč.

Šahrijar: Pri čemer ni pomislila na to, da ljudje prostih rok in nog lažje zbežijo kot tisti, ki jih imaš zaprte v kletki. Dolge noge, kratka pamet.

© Katja Perat

Uporaba in reprodukcija besedila brez pisnega dovoljenja avtorice je prepovedana.

Šeherezada (skomigne): Princesa je bila mirna, ker je sklepala, da na otoku ne bodo našli ničesar, kar bi jim lahko pomagalo pri pobegu. Zaif Almuluk in njegovi tovariši so tako naokrog pohajkovali brez straže. Otočani so jih poznali kot princesine ptice in nihče jim ni hotel nič žalega. Po več dni so ostajali zdoma, nabirali drva in jih nosili princesi v kuhinjo. Njihove roke in noge so se okrepile, edino, kar je še vedno pešalo, je bilo Zaifovo srce. Kot na tisoče nesrečno zaljubljenih bedakov pred njim in na milijone za njim, ga je bilo pogosto moč najti, kako sedi na skali ob morju in z govejim pogledom zre v daljavo.

Šahrijar: Aha, vidim, da gre tudi tebi na jetra.

Šeherezada: Samo malo treniram različne perspektive.

Prizorišče B:

Zaif Almuluk (sedi na skali v pozi Rodinovega misleca): Kako dolgo bom še moral objokovati svojo usodo? Vem, da božje pero zapisuje po nareku božje pameti in da človeku ne preostane nič drugega kot potrpežljivost. Da bi mi milostljivi Bog, ki mi je vse to zakuhal z enako predanostjo hotel tudi pomagati!

Eden njegovih tovarišev, z naročjem polnim drv, se mu postavi za hrbet.

Tovariš: Skrivnostna so pota gospodova.

Zaif Almuluk: Hm?

Tovariš: Pomagaj si sam in bog ti bo pomagal.

Zaif Almuluk: Bi šlo tudi brez ugank?

Tovariš: Odpusti, ljubeznivi gospodar, do tega trenutka nisem sprevidel, da ljubezen škodi tudi možganom, ne samo srcu. Hotel sem samo reči, da vsevišnji ne ravna vedno na najočitnejšega izmed vseh možnih načinov in včasih lačnemu ne ponudi ribe na srebrnem pladnju, marveč palico, s katero se jo da uloviti.

Zaif Almuluk: In kaj je v našem primeru palica?

Tovariš: Hja, palica.

Zaif Almuluk: Povej več.

Tovariš: Rešilne bipe že ves čas rastejo povsod okoli nas, le da do smo do zdaj s tako zavzetostjo buljili v drevesa, da nismo ugledali gozda.

Zaif Almuluk (pogleda izpod obrvi): Prihrani mi, prosim.

Tovariš: Radi bi zbežali z otoka, pa nimamo ladje. Zgraditi ladjo je težaško in zamudno opravilo, je pa zato toliko lažje zgraditi splav. Razklali bomo dolga debela in iz lubja spletli vrvi, s katerimi jih bomo povezali, nabrali si bomo sadja za na pot in odrinili. Šele po tem lahko začnemo upravičeno tarnati, da nas je dobri Bog zapustil.

Prizorišče A:

Šeherezada: V mesecu dni je bilo delo pravljeno in splav izdelan. Štiri mesece so preživeli na morju, ne da bi vedeli, kam jih nosi. Pošel jim je živež in pritisnil je glad, že kakšen mesec so bili siti z golj drug drugega. Tedaj pa se je morje nenadoma začelo peniti in besneti v visokih valovih in z morskega dna se je pognal strašen krokodil in v enem zamahu pogoltnil dva izmed Zaifovih tovarišev.

© Katja Perat

Uporaba in reprodukcija besedila brez pisnega dovoljenja avtorice je prepovedana.

Šahrijar: To pa ni bilo preveč realistično.

Šeherezada: Je bilo pa slikovito.

Šahrijar: Krokodili sploh živijo v morju?

Šeherezada: Poslušalec, ki bi bil dovolj velik človek, da se ne bi prepustil svojim malenkostnim vzgibom, bi nato izvedel, da je krokodil do poslednjega uda neusmiljeno razmesaril vse može iz spremstva Zaifa Almuluka in da je naš mladi kralj, poln strahu, napel svoje zadnje moči in z njimi odveslal do otoka, sredi katerega se je ponosno bočila visoka gora.

Šahrijar: Po drugi strani pa bi pripovedovalec, ki bil dovolj velik človek, da se ne bi prepustil svojim patetičnim vzgibom, pustil pri življenju koga manj očitnega kot svojega glavnega junaka.

Šeherezada: In začel pripovedovati o kom drugem, ki bi po urah pripovedovanja spet postal glavni junak in tako dalje in tako naprej v neskončnost.

Šahrijar: Razen, če ga ne bi po tretjem stavku pogoltnilo brezno in tako dalje in tako naprej v neskončnost.

Šeherezada: In kdo pravi, da Zaifa Almuluka ne čaka brezno za četrtem stavkom?

Šahrijar: Ker sem dobil vtis, da o njem zelo rada na dolgo in široko pripoveduješ in da bi si tudi, če bi hotela opisati njegovo smrt za to vzela kakšen dan ali dva časa. Poleg tega imajo najbolj bedasti liki običajno največjo srečo.

Šeherezada: Prepričana sem, da je dobri Bog bolj domiseln ustvarjalec od tistih, ki mislijo, da osebnostne lastnosti vedno pridejo v naprej predvidenih šopkih.

Šahrijar: Dobri Bog že, a nazadnje ko sem preveril, te zgodbe ni pripovedoval on.

Šeherezada: Drži, to zgodo pripoveduje nekdo, ki ve, da je Zaif Almuluk, lačen, uničen in žalosten štiri mesece sam popotoval čez hribe in gore, po puščavi in rodovitni deželi, spal pod milim nebom in kot kak osel mulil stepsko travo. Črn obup je že do dobra načel tisto malo, kar je ostalo od njegove duše, ko je v daljavi zagledal nekaj, kar bi lahko bilo videti kot zatočišče. Bolj, kot se je reči bližal, bolj očitno je postajalo, da se pred njim boči visok grad, ki ga je zgradil Jafet, Noetov sin. Kdo le mu je gospodaril? Duhovi? Ljudje? Volkodlaki? Zaif je, odkar je bil na poti, naletel na toliko zla, da od njegove deške zaupljivosti ni ostalo skoraj nič.

Šahrijar: Hočeš reči, da je postopoma postal malo manj butast.

Šeherezada: Hočem reči, da je postopoma postal malo bolj previden. Po urah omahovanja se je potihoma prikradel skozi grajska vrata. Notri je našel sedem hodnikov, a nobenega človeka. Na koncu sedmega hodnika so bila vrata, ovešena z zastavo. Dvignil jo je in skozi prehod vstopil v veliko dvorano s svilenimi preprogami po tleh. Sredi prostora je stala orjaška zlata miza, obložena s štiridesetimi pogrinjki, s katerih so se bohotile najslastnejše jedi. Na koncu mize je stal zlat prestol, na katerem je sedela kakor sijoča luna lepa deklica, odeta v kraljevska oblačila in okrasje, kakršnega nosijo neveste na poročno noč.

Prizorišče B:

Dekle, ki smo je vajeni kot Šeherezadino sestro Dinarezado, zdaj v vlogi Davlet Hatun sedi za mizo. Zaif Almuluk sede nasproti nje.

Davlet Hatun: Si človek ali duh?

© Katja Perat

Uporaba in reprodukcija besedila brez pisnega dovoljenja avtorice je prepovedana.

Zaif Almuluk: Eden najboljših ljudi sem, kar jih je kdaj živel. Kraljevi sin in tudi sam kralj.

Prizorišče A:

Šahrijar (prhne kot bi se davil s smehom): Prav gotovo.

Prizorišče B:

Davlet Hatun: Najprej kaj pojej, potem pa mi povej kako si prišel sem.

Zaif Almuluk se kot divji prašič zakoplje v hrano.

Prizorišče A:

Šahrijar: Nisi nekaj rekla o tem, kako je poba z leti postal manj zaupljiv? Takole po tuji hrani planejo samo amaterji.

Šeherezada: In sestradani ljudje. Po tem, ko lakota postane prehuda, postane človeku nevarno vseeno, ali mu je umreti od stradeža ali od zastrupitve. Poleg tega je redko kateri moški dovolj pameten, da bi se bal ženske.

Prizorišče B:

Davlet Hatun: Kdo si in od kod prihajaš? Kako ti je ime in kdo te je pripeljal sem?

Zaif Almuluk (s polnimi usti): Moja zgodba je zelo dolga.

Davlet Hatun: Pa povej samo, od kod si in kaj boš tu počel?

Zaif Almuluk: Pa ti povej, kdo si, kdo te je pripeljal sem in zakaj bivaš tu čisto sama?

Davlet Hatun: Pripeljal? Kaj veš o meni?

Zaif Almuluk: Čisto nič, mila gospodarica, prisežem. Sploh ne vem kaj govorim.

Davlet Hatun: Sem Davlet Hatun, hči kralja Indije. Palača mojega očeta leži v metu Serendib in slovi po svojem čudovitem vrtu. Nikjer na svetu ne najdeš lepšega, nikjer na svetu ni takih dreves, takega cvetja, nikjer ni tako velikega ribnika. Nekega dne sem šla s sužnjami v ta vrt, slekle smo se, stopile v ribnik, se škropile in smejale, bile smo mlade in bile smo srečne. Nato pa se je nadme sklonil orjaški oblak, kot bi se kos neba upognil in se nagnil k meni, me iztrgal izmed suženj, dvignil od tal in poletel z mano. Potem me je spustil v tale grad in se spremenil v lepega, sijajno oblečenega mladeniča. Me poznaš?, je vprašal. Nisem ga poznala.

Prizorišče A:

Šeherezada (z donečim globokim glasom, oponašajoč moškega): Jaz sem sin modrega kralja duhov, je rekel mladenič. Moj oče biva na obalah Rdečega morja in vlada trumi nad šestkrat sto tisoč letečih in pod vodo plavajočih duhov. Na svoji poti sem letel nad krajem, kjer si se kopala, zaljubil sem se vate in v tvoj lik, zato sem se spustil k tebi in te odnesel v ta trdni grad, v katerem bivam. Sem nikoli nihče ne pride, ne človek in ne duh, od tod do Indije moreš potovati sto dvajset let. Nikoli več ne boš uzrla dežele svojega očeta in matere, ostala boš pri meni. A ne boj se! Prikazal se ti bom, kadarkoli boš želela, dal ti bom vse, kar si boš zamislila in ljubi te bom močneje, kot te lahko ljubi kateri koli človek.

Šahrijar: In puncji je gotovo nemudoma odleglo. Kako je že rekel pesnik – če nekoga ljubiš, ga osvobodí?

Šeherezada: In nihče se tega načela ne drži zvesteje od tebe, dobri gospodar.

© Katja Perat

Uporaba in reprodukcija besedila brez pisnega dovoljenja avtorice je prepovedana.

Šahrijar: Pa se v tej tvoji zgodbi kdo zaljubi tudi v koga, ki ga dejansko pozna?

Šeherezada: Nisem prepričana, da tisti, ki so s predmetom svojih želja poprej že govorili, svoje ljubljene kaj bolj poznajo, dobri gospodar.

Šahrijar: Kar pomeni ... ?

Šeherezada: Da srce sliši, kar hoče slišati, ne glede na to, kaj je v resnici izrečeno.

Šahrijar: Šeherezada, če prav razumem, pred mano še nisi imela moškega?

Šeherezada: Ne, gospodar. Sem pa veliko prebrala.

Prizorišče B:

Davlet Hatun: Nekaj časa me je pustil samo, potem pa se je vrnil s tole mizo in preprogami. Pride vsak torek in ostane pri meni do petka popoldne in potem ga do torka spet ni. Skupaj jeva in pije, poljubi me in objame, vendar sem še vedno devica. Ljubezniv je in nič hudega mi noče, le na svobodo me ne izpusti, kot bi imel kaj od tega, da me samo gleda, tudi če sem ob njem vsa nesrečna.

Zaif Almuluk (s polnimi usti): Točno vem, o čem govoriš.

Davlet Hatun: Moj oče, Kralj kraljev Tadž Almuluk, o moji usodi nič ne ve in za enkrat vse kaže, da za menoj ni odkril še nobene sledi. Umiram od žalosti, ko si ga predstavljam, kako blodi po svetu in me išče, vsak dan bolj gotov v to, da sem kje pokopana. Kmalu bo obupal in pozabil name, da bi se rešil pred žalostjo. (kot bi odrezal spremeni ton) Tako, to je moja zgodba. Zdaj pa si mi ti dolžan svojo.

Zaif Almuluk: Moja zgodba je dolga in bojim se, da bi se duh utegnil vrniti, še preden bi ti jo povedal do konca.

Davlet Hatun: Petek je, pravkar me je zapustil in do torka ga ne bo nazaj. Sprosti se in kar povej od začetka do konca.

Prizorišče A:

Šeherezada: Zaif Almuluk je začel pripovedovati svojo zgodbo, ki se ti je zdela malo trapasta že ko sem ti jo povedala prvič, zato je ne nameravam obnavljati. Ko pa je prišel do imena Badijala Džamala, se je zgodilo nekaj nenavadnega. Davlet Hatun so oči zalile solze.

Prizorišče B:

Davlet Hatun: Ljubi Bog, Badijala Džamala, tako je vendar ime moji sestri! Gorje tistemu času. Se me še spominjaš? Se kdaj vprašaš, kje je tvoja sestra in kaj se ji je zgodilo?

Zaif Almuluk (z nežnim, razumevajočim glasom): Ljuba Davlet Hatun, moja Badijala Džamala je duh, ti pa si človeško bitje. Gotovo ne gre za isto osebo.

Davlet Hatun: Badijala Džamala je moja sestra po mleku. Na dan, ko je moja mati povila mene, se je na drugi strani našega vrta rodila Badijala Džamala. Njena mati je k moji poslala nekoga po nekaj hrane in perila. Moja mati ji je poslala vse, za kar je prosila in ju s hčerko povabila k sebi. Prišli sta in moja mati je potem dojila tudi malo Badijalo Džamalo. Pri nas sta ostali dva meseca, potem pa sta se vrnili v svojo domovino. Preden sta odšli, je njena mati moji nekaj podarila in rekla: če me boš potrebovala, bom prišla k tebi v vrt. Potem sta prihajali vsako leto in vsakič nekaj časa ostali pri nas. Če bi me srečal doma, Zaif Almuluk, bi zlahka spoznal tudi njo. Tako pa si me našel v tem od boga pozabljenem gradu, na milost in ne milost prepuščeno božji volji in samovolji mojega moža.

© Katja Perat

Uporaba in reprodukcija besedila brez pisnega dovoljenja avtorice je prepovedana.

Zaif Almuluk: Pripravi se, pobegnila bova.

Davlet Hatun (resignirano): Ampak kako? Kam pa naj greva? Če bi prehodila pot enega leta, bi naju v pol minute ujel in podavil.

Zaif Almuluk: Torej se bom skrila in ga počakal. Ko se vrne, mu bom skočil za vrat in mu odsekal glavo.

Davlet Hatun (dvomljivo): Čisto srce imaš, Zaif Almuluk, posebno dojemljiv pa nisi, kaj?

Prizorišče A:

Šahrijar: Vidiš, še ona ve!

Prizorišče B:

Davlet Hatun: Ne moreš mu do živega, dokler ne uničiš njegove duše.

Zaif Almuluk: In kje je njegova duša?

Davlet Hatun: Večkrat sem ga povprašala po njej, pa je vztrajno molčal. Nekajkrat je celo ponorel. Kaj mi bo njegova duša, kaj da imam opraviti z njo. (oponašajoč preteklo sebe, s pretirano nedolžno zapeljivostjo) Mi razen tebe na svetu preostane še kdo? sem rekla. Moja duša ljubi tvojo in če ne bom bedela nad tvojim življenjem, kaj bo z mojimi, ko te ne bo več? Dovolj mi, da spoznam tvojo dušo, da jo bom varovala kot punčico svojega očesa.

Prizorišče A:

Šeherezada (oponašajoč doneč globok moški glas): Že od rojstva mi zvezdogledi napovedujejo, da bo moja dušo uničila roka človeškega princa, zato sem jo spravil v vrabčev golšo, vrabca zaprl v puščico, puščico v sedem škatel, škatle v sedem zabojev, zaboje pa v marmornato krsto, ki sem jo zakopal na obali morja, oddaljenega od vsake in vseh dežel, kamor noben človek ne more. Ti si edina, ki sem ji zaupal s svojo skrivnostjo, če jo komu izdaš, ti zavijem vrat, je še rekel.

Šahrijar: Je še rekel punči, ki jo je iztrgal iz sveta živih ljudi in jo zaprl v grad na koncu sveta. Kot da bi imela komu pripovedovati.

Šeherezada: To mu je rekla tudi ona. In vendar – glej jo zdaj, kako večerja s človeškim princem.

Prizorišče B:

Davlet Hatun: Svojo dušo si spravil na odlično mesto, sem mu rekla. Kako bi ga katerikoli človeški princ sploh odkril? In potem mi je povedal, da naj bi imel ta človeški princ na prstu enega izmed Salomonovih – mir z njim! – prstanov. Če bi ga položil na morsko gladino, dal nanj roko in priklical njegovo dušo, bi se marmorna krsta sama vzdignila iz tal in se raztreščila na kose z zaboji in škatlami vred. Vrabec bi zletel iz puščice in princ bi ga lahko po mili volji zadavil.

Zaif Almuluk: Davlet Hatun! Jaz sem ta princ! In to je ta prstan! Vodi me k morju, da vidiva, ali te ni duh morda nalagal.

Prizorišče A:

Šahrijar: Vidiš, kako se v pravljicah vse lepo poklopi. Kot bi si jih kdo izmislil.

Šeherezada: Neham?

Šahrijar: Ne, ne, nikar, saj je zabavno.

© Katja Perat

Uporaba in reprodukcija besedila brez pisnega dovoljenja avtorice je prepovedana.

Šeherezada: Odšla sta k morju. Zaif je položil prstan na gladino, dal nanj roko in dušo sina modrega kralja poklical na plano. Morje je začelo kipeti, iz globočin se je dvignila krsta in se razletela. Zaif Almuluk je vrabca ujel še zadnji hip. Vrabec je v smrtnih krčih zažgoel nekaj o tem, da mu bo izpolnil vse želje, če ga le izpusti na svobodo in Zaifov prijem je že malo popustil, potem pa mu je Davlet Hatun rekla, naj ne bo trapast in človeški princ, ki so ga napovedovali zvezdogledi, ga je zadavil do konca.

Šahrijar: In potem sta sto dvajset let hodila domov?

Šeherezada: In potem je Zaif Almuluk, ki je nekaj izkušenj s splavarstvom že imel, snel s tečajev grajska vrata, z zaves potegnili vrvice in jima izdelal nekakšno zasilno plovilo. Potem sta si nagrmadila hrane, biserov in dragih kamnov, se podala na pot in molila Boga. Po štirih mesecih jima je živež pošel in molila sta še malo bolj zavzeto. Neke noči je Davlet Hatun, ki je stražila, opazila, da se splav bliža kopnemu in da plujeta v pristanišče, v katerem je bilo zasidranih veliko ladij. Zlezla sta s svojega splava in kapitana prve ladje, na katero sta naletela povprašala po imenu mesta, kjer sta pristala. Med dvema morjema, je rekel. In Davlet Hatun bi od veselja skoraj kap. Vrnili se je namreč domov.

Prizorišče B:

Veliki vezir oziroma kralj Asem, zdaj igra kralja Indije in očeta Davlet Hatun, Tadža Almuluka (kar pomeni, da ima na glavi tretji turban).

Tadž Almuluk: Meni in moji hčerki si naredil toliko dobrega, da te ne bom mogel nikdar zadosti poplačati. Samo gospodar svetov ti lahko to povrne. Želim, da namesto mene sedeš na moj prestol in vladaš Indiji. Podarjam ti svoje kraljestvo, zaklade, služabnike in vse, kar imam.

Zaif Almuluk (pade na kolena pred kraljem in poljubi tla): O, kralj sveta! Naj bo, kot da sem vse sprejel od tebe in ti potem vse vrnil, kajti gospodar, ne mikata me ne kraljestvo, ne vladanje. Moja edina želja pred Bogom je, da me pusti prispeti na cilj.»

Prizorišče A:

Šeherezada: Kralj je skomignil z rameni in služinčadi velel, naj z njegovim gostom ravna kot z gospodom, potem pa dal mladeniču osedlati konje, da bi se malo razgledal po mestu. Zaif Almuluk, ki je od dolgega blodenja že malo izgubil občutek za človeške reči, je ponudbo z veseljem sprejel in prekrižaril tržnice, trgovinice in bazarje. Dobo uro se je brez resnega cilja potikal po mestu in kramljal s trgovci. Namenil se je že nazaj v palačo, ko je s koticom očesa opazil moža, ki se mu je zdel nekam znan. A kako bi lahko poznal naključnega indijskega trgovca z oblačili? Svojim možem je rekel, naj ga zadržijo in pripeljejo na grad, da se bo, ko se zvečer vrne z lova z njim malo pogovoril. Tisti obraz mu ni dal miru.

Šahrijar: Zakaj pa se ni mogel sam pogovoriti z njim?

Šeherezada: Ne vem, kakšnega bontona se držijo egipčanski kraljeviči, predvsem ne taki, ki so toliko časa blodili po kopnem in morju, da komaj še znajo govoriti. Mladeniča so Zaifovi možje vsekakor zgrabili, vendar pa so gospodarjev ukaz razumeli malo po svoje in namesto, da bi ga pogostili, med tem, ko bi čakal, da se mladi kralj vrne z lova, so ga vrgli v ječo. In ko se je Zaif Almuluk zvečer vrnil, so na mladeniča vsi skupaj, z njim vred, že zdavnaj pozabili.

Šahrijar: In nič hudega sluteč kramar je po pol leta v indijskih ječah umrl od lakote.

Šeherezada: Pravzaprav ne. Čez kakšen teden se je Zaifu Almuluku pred oči spet prikradla njegova podoba in svoje može je povprašal, kaj le se je potem zgodilo s tistim mladeničem in ko je izvedel, ga je dal po hitrem postopku privedi predse.

Prizorišče B:

Zaif Almuluk sedi na prestolu, pred nogami mu kleči mladenič, v katerem prepoznamo njegovega mladostnega prijatelja Zaida.

Zaif Almuluk: Kdo si mladenič, od nekod si mi znan.

Zaid: Iz Egipta sem, gospodar. Zaid je moje ime, sem sin vezirja Faresa.

Zaif Almuluk (se mu vrže v objem): Ljubi Bog, pa ti si še živ! Jaz sem Zaif, tvoj brat, sin kralja Asema! Prepričan sem bil, da te ne bom več videl, dokler tudi pome ne pride smrt.

Ko se nehata objemati, sedeta na tla in si pripovedovati zgodbe s svojih potovanj.

Zaid: Saj res ni preveč obetavno kazalo. (zapoje:)

*Če nisi princ, če nisi lep, če nisi zvezda,
si v osnovi mrlič.
Živiš, dokler kdo kaj rabi od tebe,
potem pa se vrneš v nič.*

Zaif Almuluk: Tudi če si princ, ni kaj dosti drugače.

Zaid: Bo držalo. Ko se je naša ladja raztreščila, sem bil pravzaprav prepričan, da ste vsi potonili in sem ostal sam. Brez pravega upanja in brez prave moči sem se poskušal obdržati nad gladino, potem pa sem nenadoma naletel na nekaj naših mož, ki so pluli na odlomljeni deski in sem se jim pridružil. Prvi otok smo našli kmalu, a bi bilo morda bolje, če ga ne bi. Sestradani smo se vrgli na prvi kup sadja, ki smo ga našli pod prvim drevesom in si ga basali v usta, nakar se je nad nas vsul trop bitji, na las podobnim hudičem, ki so nas naskočila od zadaj in se drla, da moramo zdaj teči, ker da smo njihovi jezdni osli.

Zaif: Vem! Tudi nas je naplavilo tja, a smo še pravi čas zbežali. Samo enega moža smo jim morali žrtvovati, reveža.

Zaid: No, mi nismo imeli te sreče. Možakar, ki je jezdil na meni, mi je eno nogo ovil okrog vratu in me tako zelo stiskal, da sem skoraj umrl, z drugo pa me je tako suval v hrbet, da sem mislil, da mi bo preluknjal trup. Ko je opazil, da sem lačen, me je odpeljal k drevesu in mi dovolil pomalicati par sadežev, potem pa sva morala v galopu naprej in pes se mi je režal v glavo in govoril, kako da tako dobrega jezdnega živinčeta pa še ne.

Zaif: In kako ste se jih potem znebili?

Zaid: Hja, težko. Po letih ježe smo zagledali orjaški nasad vinogradov, obteženih z grozdom. Natrgali smo ga, napolnili z njim bližnjo jamo in z nogami zdrozgali jagode, da je bila jama kakor velik ribnik. Nanj je sijalo sonce in čez čas smo dobili vino. Ker nam v življenju ni ostalo več kaj dosti prostora za srečo in svobodo, smo se napili kot zverine.

Zaif: In hudiče odgnali s smradom svojega kozlanja?

Zaid: Hja, ko bi bilo vsaj tako enostavno. Pesjani so opazili, da smo nekam rdeči v obraz in nenavadno dobre volje, zato so ukazali, da naj jim nekaj vina prepustimo. Prinesli so lobanje, ki jih je za sabo

© Katja Perat

Uporaba in reprodukcija besedila brez pisnega dovoljenja avtorice je prepovedana.

pustila prejšnja generacija njihovih jezdnih oslov in si natočili. Tudi oni so hoteli biti rdeči v obraz in bedasto poplesovati. Najprej so malo degustirali in vihali nosove, češ da je grenko. Pa sem jim rekel, da mora, kdor pije, da bi bil pijan, spiti veliko več in da ga s časoma grenkoba neha motiti. To je bilo sicer res, nisem pa vedel, ali bo tudi dovolj učinkovito, zato sem rekel še, da vsek, ki začne piti in potem spije manj kot deset litrov, še isti dan umre. Ne vem zakaj so me poslušali, ampak več kot so pili, več so hoteli in na koncu so nam kar sami zdrsnili z ramen. Zložili smo jih na kup, jih povezali z viticami in prekrili z lesom in podtaknili ogenj. Potem smo bežali, kolikor so nas nesle noge.

Zaif: Naj uganem. Bili ste že prepričani, da se vam kaj dosti hujšega ne more zgoditi, ko ste naleteli na volkodlaka z orjaškimi ušesi, ki malica orjaške moške.

Zaid: Ugibam tudi, da je pomalical samo enega izmed tvojih, ostali pa ste lahkih nog zbežali na drug konec sveta?

Zaif: Sreča, stari, čista sreča. Z ničemer si je nisem zaslužil.

Zaid: Jaz sem se moral malo bolj zanašati na pamet, da nisem končal kot narezek. Saj smo si bili sami krivi, nikdar ne bi smeli zaupati človeku samo za to, ker je videti prijazen. A bili smo sestradani in on je obljubljal ovčje meso in sveže mleko in za njim smo šli kot zaupljive dekllice. Pripeljal nas je v jamo, kjer je že čepel kup ljudi in rekel, da nam bo skočil po nekaj za prvo silo, dokler se ovca ne zapeče. Vsi so delovali nekam slabotno, bili so pepelnati in niso se kaj dosti premikali. Ugotovil sem, da so slepi. Enega med njimi se prijel za ramo in ga povprašal, kaj se dogaja. Povedal mi je, da imamo opravka z volkodlakom, ki žre ljudi. S prvim kozarcem mleka jih oslepi, potem pa jih v jami zaprte pita z ovčjim mesom, dokler niso primerni za zakol.

Zaif: Glede na to, da še vidiš, sklepam, da si ga nekako uspel nategniti.

Zaid: Vzel sem kozarec, ga položil k ustom, tekočino pa previdno zlil mimo in začel kričati, da sem ob vid.

Zaif: In kako to, da te ni vrgel na raženj?

Zaid: Ker je imel na voljo kar nekaj tolstih odojkov, ki jih je redil že mesece, jaz pa sem bil ves presušen od svoje prejšnje suženjske epizode in je bilo treba zame še poskrbeti. Pa bi bilo zanj bolje, če bi me takoj pomalical. Po večerji je šel malo počivati. Nagnil je vrč vina, legel in zasmrčal. Opazil sem, da je na žerjavici ostal par nabodal, od peke še vedno razbeljenih. Tiho sem vstal, jih dvignil iz pepela in jih znil volkodlaku v oči, po eno v vsakega. Ljubezen od življenja ga je pognala na noge in med tem ko je slep mahal po prostoru, da bi me zgrabil za vrat, sem z desnico še enkrat sunil vanj in ga nabodel naravnost v srce. Potem sem zbežal in blodil po svetu, dokler me ni pobrala ladja, namenjena v Indijo. In zdaj sem tu. Že sedem let živim od mešetarjenja, ker se brez tebe nisem hotel vračati v Egipt. Pa ti? Si našel prikazen svojih sanj?

Prizorišče A:

Šahrijar: Zakaj pa Zaif ne more biti glavni junak tvoje zgodbe? Glej, kako očarljivo normalen je.

Šeherezada: Saj veš, zakaj.

Šahrijar: Ne, pojma nimam, kako naj bi vedel?

Šeherezada: Seveda veš. Če ne bi vedel, bi bilo tvoje življenje povsem drugačno, kot je to, ki ga živiš. Nobene zgodbe ne bi bilo. Samo mirno, počasno minevanje časa, o katerem se nikomer ne bi ljubilo pripovedovati in bi ga zgodovina pozabila. Dobri ljudje ne poganjajo zgodb in tudi, če se v njih

znajdejo, običajno naredijo vse, kar je v njihovi moči, da bi se iz njih rešili. Zgodbe so za tiste, ki se jim zdi resničnost preveč naporna.

Šahrijar: Ampak saj je preveč naporna.

Šeherezada (objame njegovo glavo): Saj vem.

Šahrijar (nerazpoloženo): Res? Kaj točno pa je tisto, kar ti iz prve roke veš o življenju?

Šeherezada: Ne prav dosti, in to je tudi jedro problema. Vsi vedo vse namesto mene. (zapoje:)

Vsi vedo, kaj je pametno zame,
vsi vedo, kako se živi,
kako si oprezen, kako si previden,
kako pestuješ svoje kosti.

Vedo, da se moli in ljubi,
da se dela, počiva in je,
kaj čigavi vlogi pritiče,
kako mora ravnati dekle.

Vedo, koliko stane sreča
in koliko žalost,
s čim se plačuje pogum,
le kako biti človek, čeprav ne najboljši,
še nikomur ni padlo na um.

Vsi vedo, kaj je pametno zame,
vsi vedo, kako se živi,
kako si oprezen, kako si previden,
kako pestuješ svoje kosti.

Nimam velikih načrtov,
nimam velikih želja,
vem, ne bom
cesarica mogočnih cesarstev,
poveljnica zmagovitih vojska.
Ne zahtevam ljubezni, moči in vpliva,
jaz bi rada le svobodna bila.

Šahrijar: Uboga revica bi rada ušla iz zlate kletke.

Šeherezada: Ni smešno.

Šahrijar: Seveda je. Toliko lahko po svobodi hlasta samo nekdo, ki se mu niti sanja ne, da z njo pride tudi odgovornost.

Šeherezada: Seveda se mi sanja.

Šahrijar: Saj imaš prav, sanja se ti res izdatno. Samo z resničnostjo si nista najbolj na ti. Ni čudno, da se tako spoznaš na moralo, ko pa te življenje ni postavilo še pred nobeno preizkušnjo. Tudi jaz bi bil dober, če bi mi bilo dano cele dneve sedeti v očetovi knjižnici in prežvekovati življenja drugih.

Šeherezada: Šahrijar, krivičen si.

Šahrijar: Ne, življenje je krivično.

Šeherezada: Prav imaš. Življenje, v katerem se lahko zgodi, da ti človek dobesedno z mečem na vratu razlaga o tem, kako lahko je tebi v primerjavi z njim, res ni kaj prida.

Šahrijar: Lahko si mi hvaležna. Imaš vsaj eno resnično izkušnjo na razpolago. (jo začne oblastno poljubljati)

Prizorišče B:

V vrtu ob ribniku sedi Davlet Hatun, Zaif Almuluk se jih ves živčen približa.

Zaif Almuluk: Gospodarica, kaj se je zgodilo z oblubo, ki si mi jo dala v vrtu? Nisi rekla, da boš napravila vse kar je v tvoji moči, da potešiš moje hrepenenje, če ti le pomagam domov?

Davlet Hatun (otožno): To sem rekla, in oblubo sem pripravljena izpolniti. Prosim, pusti me za trenutek samo, da jo pokličem. Ko bova pripravljene, pošljem pote.

Zaif Almuluk vzneseno prikima in izgine, Davlet Hatun vstane in se počasi in na videz malo poklapano odpravi do lonca, v katerem Šeherezada skriva travo. Ven vzame nekakšno kadilo, ga prižge in se ozira naokrog. Sprehodi se proti zavesi, ki ločuje prizorišči in obnjo prisloni dlani.

Prizorišče A:

Šeherezada se iztrga iz Šahrijarjevega poljuba, se približa zavesi in položi dlani v višino Davletinih.

Prizorišče B:

Davlet Hatun: Ljuba sestra, kako neprijazna je bila najina ločitev, kako lepo je ponovno snidenje!

Prizorišče A:

Šeherezada (na pol obrnjena k Šahrijarju): Badijala Džamala, ki se je že napol privadila na misel, da je njena sestra za večno izgubljena, če ne kar mrtva, je komaj verjela, da spet vidi njeno obličje, da sliši njen smeh, da ji lahko govori in jo poslušata, da jo lahko objame. (se obrne proti zavesi) Kje si bila ljuba sestrice? Kam si izginila in kako si se vrnila?

Prizorišče B:

Davlet Hatun: Veliko let sem bila sama v trdnem črnem gradu in sem dneve in noči jokala, jokala za tabo, za očetom in materjo in zdaj ste mi vsi, zahvaljen bodi Bog, spet podarjeni. Sin modrega kralja, princ duhov, me je videl, se zaljubil vame in me odnesel s sabo na konec sveta.

Prizorišče A:

Šeherezada: In kako si mu ušla, ubožica?

Prizorišče B:

Davlet Hatun (skoraj zaljubljeno): Na vratih črnega gradu se je pojavil mladenič, ki je zataval. Mladenič, ki je nosil Salomonov prstan in je bil dosti močnejši, kot se je zdel na prvi pogled. Zadavil je duha, snel grajska vrata s tečajev, iz njih naredil splav in me pripeljal domov.

Prizorišča A:

Šeherezada: Slišati je kot princ na belem konju, samo ene stvari ne razumem – kako lahko kdorkoli pomotoma zatava v kraljestvo sina modrega kralja, sto dvajset let daleč od zadnje človeške hiše? In kako lahko prej kot v sto dvajsetih letih na grajskih vrati privesla nazaj?

Prizorišče B:

Davlet Hatun: To je sila nenavaden mladenič, Badijala Džamala, ki ga po svetu prej vodi Božja roka, kot človeške poti. Bolj zanimivo vprašanje je, zakaj se je na vso to dolgo pot sploh podal.

Prizorišče A:

Šeherezada: In odgovor?

Prizorišče B:

Davlet Hatun: Težko ti povem. Malo bedasto je slišati in ne bi rada, da si fantu kaj slabega misliš.

Prizorišče A:

Šeherezada: Ljuba sestra, veliko skrivnosti naju družijo in tvoji sodbi popolnoma zaupam. Karkoli že je, vse mi povej in ničesar ne izpusti.

Prizorišče B:

Davlet Hatun: Zaradi tebe.

Prizorišče A:

Šeherezada: Zaradi mene kaj?

Prizorišče B:

Davlet Hatun: Mladenič, Zaif Almuluk mu je ime, se je na vso to dolgo pot podal zaradi tebe. Mene je našel po naključju. Vprašanje, če bi se sploh ukvarjal z mano, če mu ne bi povedala, da te poznam.

Prizorišče A:

Šeherezada: Kako misliš – zaradi mene? V življenju še nisem slišala za človeškega princa po imenu Zaif Almuluk, kaj šele, da bi ga kdaj srečala.

Prizorišče B:

Davlet Hatun: Saj sem rekla, da se sliši bedasto. Takole gre: tvojo podobo je videl na obleki, ki jo je tvoj oče poslal kralju Salomonu, ta pa jo je Zaifovemu očetu, staremu kralju Asamu, poklonil skupaj z drugimi darovi ob rojstvu prvorojenca. In ko jo je taisiti prvorojenec razgrnil, je na njej zagledal tvoje obličje in se v istem trenutku na smrt zaljubil in si prisegel, da te bo šel iskat na konec sveta, pa tudi, če ga na poti sreča angel smrti.

Prizorišče A:

Šeherezada: Ampak to nima nikakršnega smisla. Vso to dolgo pot skozi pekel je prehodil s tabo. Ne glede na to, čigav obraz je kdaj videl na neki sliki, bi se moral zaljubiti vate! Še noben človek, ki se je kar tako v tri krasne zaljubil v prikazen ni bil pripravi. To ni ljubezen, to je neumnost!

Šahrijar (izza njenega hrbta): Pametna punca.

Šeherezada: Poleg tega je Badijala Džamala vedela tudi, da se noben človek ne sme združiti z nobenim duhom.

Šahrijar: No, ampak tudi sin modrega kralja ni v tem videl nikakršne težave.

Šeherezada: Ker je bil gospodovalen pesjan. No, saj teoretično ne gre za to, da se človek in duh ne bi mogla združiti ali da bi se ob njunem prvem poljubu z neba pognal angel maščevalec z gorečim mečem in jima snel glavi z vratu. Samo tisočletja izkušenj so pokazala, da to ni najpametnejša ideja.

Šahrijar: Zakaj?

Šeherezada: Ker je ljubezen med dvema tako neenakovrednima ljubimcema še zmeraj vodila samo v katastrofo.

Šahrijar: Pa ni podobno tudi med ljudmi?

Šeherezada: Je, ja. A ljudje smo si vsaj v smrti vsi enaki.

Prizorišče B:

Davlet Hatun: Ljuba sestrice! Pri mleku, ki naju je obe dojilo, pri napisu na Salomonovem nezlomljivem pečatu, pri Bogu! Moraš me poslušati! Saj ne pravim, da ga ljubi, samo enkrat se mu pokaži in samo enkrat ga poglej. Ne zaradi njega, zaradi mene. V zemljo bi se udrla od sramu, če bi prelomila prisego, ki sem mu jo dala v črnem gradu. Človek mi je vendar rešil življenje!

Prizorišče A:

Šeherezada: Lahko mu dovolim en pogled na svoj obraz, a samo zaradi tebe, da smo si na jasnem.

Prizorišče B:

Davlet Hatun: Sijajna novica, takoj pošljem ponj!

Davlet Hatun zbezlja v neznano.

Prizorišče A:

Šeherezada (se obrne k Šahrijarju): Davlet Hatun je Zaifa Almuluka živčno iskala po njegovih sobanah in po vsem gradu, a ga ni našla. Stvar je bila namreč v tem, da sta Zaif in Zaid pri kosilu spraznila zlato kupico ali dvajset in Zaif, ki mu vino in hrepenenje nista dala miru, je v težki pijanosti odkolovratil v vrt.

Šeherezada stoji pri zavesi in radovedno kuka skoznjo, opazujoč pijanega Zaif Aluluka.

Prizorišče B:

Zaif Almuluk v stanju visoke patetiziranosti blodi po vrtu in vzdihuje svojo osebno visoko pesem.

Zaif Almuluk: O, Badijala Džamala, bodi milostna z mano! Izgubil sem razum in potrpljenje. Bdim vse noči in moje oči jočejo, ker ne vem, ali bom kdaj doživel tvojo privolitev. Ko bi vedel, da ti moje solze niso prikrite! Želim si, da bi mi spanec zatisnil oči, ker upam, da te bom videl v sanjah. Bog pomnoži

© Katja Perat

Uporaba in reprodukcija besedila brez pisnega dovoljenja avtorice je prepovedana.

tvoje veselje in tvoj blišč. Tvoja odkupnina bi morala biti ves svet. O, Badijala Džamala! Ti si moje življenje in skrivnost, ki jo hrani moje srce! V mojem srcu gori ogenj in njegov plamen je vse večji. Poskušam skriti svoje počutje, a moja žalost nenehno raste. Hrepenim po tebi in hrepenenje me hudo obremenjuje. Mar ne boš sočustvovala s tistim, čigar telo je ljubezen tako izčrpala, ki je čisto iznakažen in je njegovo srce bolno? Oh, bodi nežna, blaga in darežljiva! O, moja zapovednica! O, Badijala Džamala! O, ti popolna lepota! Usmili se svojega sužnja, ki je zaradi tebe že toliko jokal, zapustil očeta in mater, ki vedno bedi in beži od spanca. V nobeno družbo ne grem, ne da bi se s tovariši pogovarjal o tebi. Ko žejen pijem vodo, vedno vidim v kozarcu tvojo podobo! Kaj šele ko pijem vino!

Ko odrecitira svoje, leže pod drevo in utone v pijanske sanje.

Prizorišče A:

Šeherezada (poškili k Šahrijarju, zdi se, da je zadremal): Zelo pogosto se zaljubijo ušesa prej kakor oči.

Stopi skozi zaveso in se po prsti približa Zaifu Almuluku.

Prizorišče B:

Badijala Džamala, ki smo je vajeni kot Šeherezade, poklekne k Zaifu Almuluku in opazuje njegov obraz, kot bi prvič videla človeško obličje. Približuje se in se oddaljuje, ga malo poboža, dvigne njegovo roko, in pusti, da kot mrtva klada telebne nazaj na tla.

Badijala Džamala: Ti spiš, a spati ne smejo ljubeči. Kdor ljubi, se mora tudi spanju odreči. (se stisne k njemu in se objame z njegovo roko)

Zaif Almuluk se počasi zbuja. Ker se mu zdi, da sanja, se začne instinktivno poljubljati z Badijalo Džamalo, za katero ni videti, da bi jo vse skupaj kaj prida motilo in par se začne strastno mečkati. Med tem naokrog blodi Davlet Hatun, kot bi nekoga iskala.

Davlet Hatun: Badijala Džamala? Zaif Almuluk? Kje za vraga ste vsi?

Pride do zaves, radovedno kuka skozi, vstopi.

Prizorišče A:

Dinarezada (skloni glavo kot v priklon): Gospodar?

Šahrijar (še malo matast): Dinarezada?

Dinarezada: Ste kaj videli Šeherezado?

Šahrijar: Ne vem, še minuto nazaj je bila tukaj in pripovedovala neko romantično zgodbo o nekem idiotu. Očitno sem malo zadremal.

Dinarezada: Dobro, pridem malo kasneje.

Šahrijar: Ne, nikar ne hodi. Saj jo lahko počakaš tukaj.

Dinarezada: Hvala, gospodar, ampak moram še po nekih opravkih.

Šahrijar: Le kaj bi lahko bilo bolj nujno od tega, kar ukaže kralj?

Dinarezada: Nič, gospodar.

Šahrijar: No, pridi sem.

© Katja Perat

Uporaba in reprodukcija besedila brez pisnega dovoljenja avtorice je prepovedana.

Dinarezada v krču pristopiclja do postelje in sede na rob. Šahrijar ji v maniri starega perverznjaka popravi lase za uho.

Šahrijar: Kaj zavidaš svoji sestri, Dinarezada.

Dinarezada: Seveda.

Šahrijar: Njenega čudovitega moža?

Dinarezada: Marsikaj.

Šahrijar: Ti nisem všeč?

Dinarezada: Čudoviti ste, gospodar.

Šahrijar: Še dosti bolj, kot si predstavljaš.

Šahrijar zgrabi Dinarezado za lase in jo posili. Dinarezada zakoplje obraz v blazine.

Prizorišče B:

Med tem se Badijala Džamala in Zaif Almuluk nehata strastno poljubljati in se začneta ljubeznivo pomenkovati.

Zaif Almuluk: Zadušil se bom od veselja, jokati moram od neznanske radosti.

Badijala Džamala: Saj ni treba toliko jokati, gospodar.

Zaif Almuluk: V mojem srcu zavzemaš veliko prostora, Badijala Džamala. Moja duša je načeta, moje srce bolno od ljubezni, od mojega minljivega telesa je ostal samo še majhen krn. Razjedata me ljubosumje in misel nate. Sklonjen gledam k zvezdam noči in moje srce je žrtvovano neskončni bridkosti. Nobena potrpežljivost in nobeno prizadevanje ne pomagata več, vedno bom govoril: Mir božji s teboj v vsakem času. To je pozdrav hudo obremenjenega zaljubljenca, prosim, ne zavrzi ga. (zapoje)

*Iskal sem smisel
in nisem ga našel,
iskal sem ga povsod
na svoji poti bi zlahka potonil
pod težo svojih zablod.*

*Iskal sem tebe, ljubezen
in nisem te našel,
iskal sem te povsod
na svoji poti bi zlahka potonil
pod težo svojih zablod.*

*Mnogi dobri možje
so umrli zate,
na moji blodni poti okoli sveta
mnoge sem pustil
za večno za sabo
v iskanju tvojega srca.*

© Katja Perat

Uporaba in reprodukcija besedila brez pisnega dovoljenja avtorice je prepovedana.

*Če bi zmogel,
te raje ne bi ljubil.
Pravično vladal bi kraljestvom in ljudem,
poročil bi se dobro, vzgajal otroke,
a očitno tega ne smem.*

*Nisi kriva, saj vem,
in nič mi ne dolguješ,
nič te name ne veže,
kadarkoli bi rada poslala me k vragu
se zlahka znebiš moje teže.*

*Svobodna si, ljubezen,
svobodna bolj kot jaz,
da odločaš o svoji usodi.
Le jaz te bom vedno moral ljubiti
kot nekdo, ki na pol nor po svetu blodi.*

Badijala Džamala (se posmehne): Svobodna pa, svobodna.

Zaif Almuluk: Saj veš, kaj hočem reči.

*Badijala Džamala: Seveda vem. Reči hočeš, da sem osebno odgovorna za tvojo bolečino in smrt tvojih
mož, a če hočem, lahko do smrti v samoti pestujem krivdo.*

*Zaif Almuluk: Badijala! Saj veš, da ni tako. Reči hočem, da te ljubim in ker te ljubim, ti svoje ljubezni ne
mislím vsiljevati.*

*Badijala Džamala: Vse to tako lepo zveni in rada bi te ljubila, ker vidim, da si lep in verjamem, da si
dober, a bojim se, da mi ne boš vračal zveste ljubezni, če se ti vsa predam. Ljudje ste le redko zvesti,
šibki ste in med vami je veliko izdajstev in hudobije. Celó naš gospodar Salomon se je z Balkis oženil iz
ljubezni, potem pa jo je zavrgeł zaradi mlajše.*

*Zaif Almuluk: Ljubezen moja! Vsevišnji Bog ni ustvaril vseh ljudi enakih. Vedno ti bom, tako hoče Bog,
zvest in bom umrl pri tvojih nogah; prepričala se boš o resnici. Moja notranjost je zaradi tebe ovenela,
tudi če bi hotel, ne bi mogel ljubiti nobene druge. Bog me sliši in jamči za moje besede.*

*Badijala Džamala: Ljubi, saj ti verjamem, nikomur ni skrito, da si blazen od ljubezni. Prepričana sem,
da bi mi bil rad zvest. Nisem pa prepričana, da si mi lahko.*

Zaif Almuluk: Pa misliš, da bi lahko živela s tveganjem?

*Badijala Džamala: Zaprla bom oči in poskusila verjeti, da Bog ve, kaj dela in da pravično kaznuje
izdajalce, čeprav vem, da temu ni tako.*

*Par si ponovno pade v strasten poljub. Badijala Džamala se odmakne iz poljuba, čeprav še vedno
vztraja v objemu.*

*Badijala Džamala: Ko prideš v vrt Irem, boš videl razpet velik šotor iz rdečega atlasa in svile z zlatimi
količki. Na prestolu boš našel starko na zlatem prestolu, to je moja mati. Ko vstopiš, jo dostojanstveno
pozdravi, vzemi njene copate, jih poljubi in si jih daj na glavo. Če ti bo Bog naklonjen, morda
postanem tvoja žena.*

Ga poljubi na čelo, steče k zavesi in smukne skozi.

Prizorišče A:

Dinarezada se vidno pretresena, tresoča in objokana v naglici obleče in švistne mimo Šeherezade skozi zaveso, še preden bi jo ta lahko ustavila.

Šeherezada z izrazom globokega nerazumevanja pogleda Šahrijarja.

Šeherezada: Kaj se dogaja?

Šahrijar: Ne vem točno, ker sem malo zadremal, a mislim, da je princ Zaif Almuluk tik pred tem, da spozna ljubezen svojega življenja.

Šeherezada: Ne v pravljici, v resničnem življenju.

Šahrijar: Ljudje se rojevajo in umirajo, cesarstva rastejo in padajo, sonce vzhaja in zahaja.

Šeherezada: Kaj si naredil moji sestri?

Šahrijar: Je kaj narobe? Glede na to, da se bo prej ali slej poročila z mano je bolj ali manj vseeno ali izgubi nedolžnost danes ali jutri.

Šeherezada s pokrčenimi koleno sedi pred posteljo in zakoplje obraz med dlani, in nekaj časa molči. Šahrijar leži na trebuhu, z glavo obrnjen proti publiki, govori Šeherezadi na uho.

Šahrijar: Kaj je, Šeherezada, nekam nerazpoložena si videti. Je kaj narobe?

Šeherezada: Vse je v najlepšem redu, gospodar.

Šahrijar: Ne bodi žalostna, lepa princesa, ne poda se ti k obrazu.

Šeherezada: Saj nisem žalostna.

Šahrijar: Kaj pa? Jezna? Razočarana? Ko si odprla vrata – kaj te je najbolj zbolelo? Si se zbala za svojo sestrico? Za njeno življenje ali za njeno moralo? Ali bi bilo lahko ljubosumje? Si bila ljubosumna nanjo, Šeherezada? Si ji zavidala? Se ti je zdelo, da sva si v zadnjih dneh prišla tako blizu? Si mislila, da sem se zaljubljal vate? Si mi bila že skoraj pripravljena odpustiti moje nepremišljenost? Ali te je še najbolj prizadelo to, da si se zmotila? Da si se uštela, v svojem razumevanju? Da si stavila na napačno karto, ko si mislila, da se da vsakega človeka pregovoriti, le dovolj spretnosti je treba imeti? Ko si že skoraj verjela, da se mehčam, da sem po svoje prav simpatičen? Te najbolj boli, da nisi tako spretna, kot si mislila, da si? Ali da ljudje niso tako gnetljivi, kot si hotela verjeti?

Šeherezada: Mislim, da sem samo za trenutek pozabila s kakšno lahkoto in kakšno radostjo se ljudje izživljamo drug nad drugim. Zdaj pa sem se spet spomnila.

Šahrijar: Daj no, Šeherezada, še nikogar nikdar niso najbolj bolele najbolj abstraktne stvari.

Šeherezada: Meni se okrutnost ne zdi abstraktna.

Šahrijar: Svoboda, okrutnost, kadarkoli odpreš gobček, ven padajo sami pojmi. Kot bi malicala filozofske razprave. Nobene avtentičnosti nikjer.

Šeherezada: Gospodar?

Šahrijar: Ja, Šeherezada?

Šeherezada: Ti lahko povem še zadnjo zgodbo?

© Katja Perat

Uporaba in reprodukcija besedila brez pisnega dovoljenja avtorice je prepovedana.

Šahrijar: Ves čas se pogovarjava o drugih ljudeh, dajva reči kaj o tebi. Tako, iz srca.

Šeherezada: Samo še eno zgodbo, prosim.

Šahrijar: Katero?

Šeherezada: O Ali Babi in štiridesetih razbojnikih.

Šahrijar: Kaj pa Zaif Almuluk in hčerka kralja duhov?

Šeherezada: Na se koncu poročita.

Šahrijar: Če mi ne poveš, kako do tega pride, ti dam odrezati glavo še danes.

Šeherezada: Zaif Almuluk je stopil pred kraljico duhov in jo zaprosil za roko njene hčere. Pri njem, ki je raztegnil svet in dvignil nebesje je prisegel, da ji bo do smrti zvest in kraljica mati je ocenila, da je poba nežen, olikan in lepe rasti in da mu lahko zaupa s srečo svoje hčere. Preden bi sprejela končno odločitev, se je želela posvetovati samo še s svojim sinom Šahbanom, zato je Zaifa prosila, naj zdrži še malo in naj se, med tem, ko čaka, malo sprehodi po vrtu.

Prizorišče B:

Zbor: O, lepi mladenič! Dobro si opravil, ko si ubil sina modrega kralja in rešil Davlet Hatun tega hudobnega psa. Brez tebe se ne bi osvobodila, četudi je hčerka kralja mesta Serendib. Le kako se ti je to posrečilo?

Zaif Almuluk: Bolj po nesreči, kot karkoli drugega. Pokončal sem ga s temle pečatnim prstanom.

Zbor: Aha, kriminallec, sam si se izdal!

Ga zgrabijo za noge in mu zamašijo usta, in ga kot uplenjeno divjad nesejo pred modrega kralja, ki je ponovno tisti, ki smo ga vajeni kot kralja Asama, le da ima zdaj na glavi tretji turban.

Modri kralj: Zakaj si umoril mojega sina, pesjan? Kaj ti je naredil?

Zaif Almuluk: Meni nič, umoril sem ga zaradi njegove nepravilno si in nasilja. Ugrabil je princeso, jo skrnil v trden grad, jo ločil od njene družine in užalil njeno deviškost, zato sem ga usmrtil, zdaj pa je na pravičnem Bogu, da njegovo dušo zapre v pekel in ji odmeri slab kraj v njem.

Modri kralj: Kako naj usmrtil tega človeka? Na kakšne muke naj ga obsodim?

Zbor: Vsak dan mu odreži en ud!

Modri kralj: Hm, premalo.

Zbor: Presekaj ga na dvoje!

Modri kralj: Preveč usmiljeno.

Zbor: Daj ga razčetrveriti!

Modri kralj omahuje. Iz zbora se oddvoji star mož in spregovori s tihim glasom.

Starec: Milostljivi kralj, mi boš zagotovil varnost, če ti povem svoje mnenje?

Modri starec: Seveda, emir, govori in ne boj se.

Starec: Če boš ravnal po mojem nasvetu, tega moža ne boš pokončal.

© Katja Perat

Uporaba in reprodukcija besedila brez pisnega dovoljenja avtorice je prepovedana.

Modri kralj: Kako prosim?

Starec: Slišim, da je ta mož gost v vrtu Irem in da je mladi princ obljubljen za moža. Šahban ga bo svoji sestri na ljubo zahteval nazaj, če ne zlepa pa z vojsko in mogočen, kot si, njegovim četam ne moreš kljubovati. Obdrži ga v ujetništvu, če ti je toliko do tega, ga še vedno lahko usmrtiš nekoliko kasneje.

Prizorišče A:

Šeherezada: Ko je kraljica mati slišala, kakšna usoda je doletela njenega bodočega zeta, je svojega sina najprej nalajala, kako je lahko dopustil, da so se tuji možje neopaženi vtihotapili v kraljestvo in zaplenili njihovega gosta.

Šahrijar: Kako to miliš, kako je lahko dopustil? Saj ga je ona poklicala k sebi na pogovor o družinskih zadevah.

Šeherezada: To je rekel tudi on, ja. Rekel pa je tudi, da da ni čisto prepričan, ali se je pripravljen v imenu enega ničvrednega človeka, ki je nenazadnje le morilec, spreti z duhom in začeti vojno, za katero je vprašanje, ali jo lahko dobi.

Šahrijar: Ampak mamica je ukazala in sinček je ubogal.

Šeherezada: Tako je. Šahban je iz spoštovanja do matere zbral svoje čete in drugi dan odrinil na bitko s četami modrega kralja. Domov se je vrnil kot zmagovalec in Zaif Almuluk je bil svoboden.

Šahrijar: A Šahbanu se je zdelo za malo, da so njegovi možje krvaveli zaradi nekega tujca in je poroko preprečil?

Šeherezada: Če sem ti rekla, da se na koncu poročita.

Šahrijar: Zdelo se mi je, da si si mogoče izmislila.

Šeherezada: Ljubi Bog, saj sem si vse skupaj izmislila.

Šahrijar: Potem si lahko tudi premisliš.

Šeherezada: Pa si nočem. Glede na to, da me imaš v popolni oblasti, mi lahko pustiš vsaj toliko svobode, da zgodbe zaključujem po svoje.

Šahrijar: Privošči si.

Šeherezada: Dobro. Aja, še to – na koncu se poročita tudi Davlet Hatun in Zaid.

Šahrijar: Od kod pa zdaj to?

Šeherezada: Kar tako, za prebitek sreče.

Šahrijar: Kako pa veš, da sta se poročila srečno? Čisto možno, da se po enem letu nista več mogla videti.

Šeherezada: Vem, ker sem gospodarica tega veselja in če zaukažem srečo, se sreča tudi zgodi.

Šahrijar: Ko bi le imeli tebe namesto Boga, ki ga imamo na oblasti.

Šeherezada: Ne vem, če bi to tebi prav dosti koristilo.

Šahrijar: Mi groziš?

Šeherezada: Ne, gospodar. Rada bi samo nadaljevala z naslednjo zgodbo. Te zanima?

Šahrijar: Se ta tudi konča s poroko?

Šeherezada: Ne, gospodar.

Šahrijar: S čim pa?

Šeherezada: S smrtjo.

Šahrijar: Sijajno! Vse povej.

Šeherezada: Predavnimi časi sta v nekem perzijskem mestu, katerega imena se nihče več ne spominja, živela dva brata, Kazim in Ali Baba.

Šahrijar: Vsi so pozabili ime mesta, dva naključna meščana pa sta se uspela zapisati v zgodovino?

Šeherezada: Očitno sta bila edina, o katerih se je zdelo vredno pripovedovati. Kakorkoli že. Kazim je vzel za ženo hčer bogatega trgovca in je po tastovi smrti postal lastnik velike, z redkim in izbranim blagom založene trgovine, skratka eden najpremožnejših ljudi v mestu. Ali Baba pa je poročil žensko, ki je bila enako revna kot en sam in z njo zaživel v revni koči na obrobju, služil pa od prodaje kuriva, ki ga je nabiral v bližnjem gozdu in ga na svojih treh oslih spravljal na trg.

Šahrijar: Dokler ni v spanju umoril svojega brata in se polastil njegove žene in njegovega bogastva?

Šeherezada: Ne, zgodilo se je nekaj drugega. Nekega dne, ko je v gozdu ob robu pečine nabiral suhljad, je v daljavi zagledal velikanski oblak prahu, ki se je naglo valil proti njemu. Zbal se je, da se bližajo razbojniki, ki ga bodo ubili in mu odgnali osle, zato je živino odgnal v grmovje, sam pa splezal na bližnje drevo in se potuhnil v krošnji.

Šahrijar: A namesto jezdecov je z zahoda prihrumel puščavski vihar, izruval drevo z Ali Babo vred in ju raztreščil ob skalah.

Šeherezada: Ne, bili so jezdec. In bili so razbojniki. Pred pečino je razjahalo štirideset postavnih, gibčnih, do zob oboroženih mož in se približalo steni. Nato je njihov poglavar, kot bi se pogovarjal s kamnom rekel: »Sezam, odpri se!«

Šahrijar: In Pečina se je razprla in ga pogoltnila.

Šeherezada: In pečina se je razprla in razkrila dolgo votlino, do stropa zasuto z diamanti in z zlatom. Razbojniki so vanjo vrgli vreče, ki so jih pritovorili s sabo, zavpili »Sezam, zapri se!« in odjezdili.

Šahrijar: In Ali Baba je votlino izropal, postal premožnejši od svojega brata, da pa ga je od zavisti ubil?

Šeherezada: In Ali Baba je po poglavarjevem zgledu odklenil votlino, naropal nekaj vreč, jih odnesel domov, skrivnost pa zaupal svojemu bratu.

Šahrijar: In brat?

Šeherezada: Z desetimi mulami je odjezdil k pečini, da bi preveril, ali je vse res.

Šahrijar: In bilo je.

Šeherezada: In bilo je, le da je zmedeni Kazim na poti iz jame pozabil čarobne besede in namesto sezama, začel vpiti na ječmen.

Šahrijar: Nerodno.

Šeherezada: Usodno. Ko so ga razbojniki našli, so ga brez usmiljenja presekali na pol in vsako polovico trupla obesili na eno stran vhoda kot svarilo. Po dveh dneh je njegova žena vsa objokana potrkala Ali Babi na vrata in ga rotila, naj preveri, kaj le se je pripetilo. In je šel.

Šahrijar: In našel svojega brata obešenega na kavelj kot divjačino.

Šeherezada: Natovoril ga je na osla in kose njegovega trupla zakril z dračjem in šibjem, da se ne bi videlo, kaj nosi. Druga dva osla je otovoril z zlatom.

Šahrijar: Velik je človek, ki ne dopusti, da bi mu sentiment udaril na razsodnost.

Šeherezada: Pod plaščem noči se je Ali Baba odtihotapil do hiše svojega pokojnega brata in tiho potrkal na vhod za služinčad. Kazim je imel sužnjo, ki je slovela kot izjemno bistra in iznajdljiva. Ime ji je bilo Morgjana. Ali Baba je imel veliko srečo, da mu je odprla prav ona. (oponašajoč moški glas) Morgjana, od tebe pričakujem predvsem, da boš molčala kot grob, ji je rekel. Tvoj molk bo koristil tako tvoji gospodarici kot tudi meni. V teh zavojih je truplo tvojega gospodarja. Pokopati ga moramo tako, da bo videti, kot da je umrl naravne smrt. Odpelji me k svoji gospodarici in dobro poslušaj, kaj ji bom rekel.

Šahrijar: Je bratovi ženi povedal, kakšnega je našel njenega soproga?

Šeherezada: Povedal, povedal, vendar ji ni privoščil kaj dosti sentimentalnosti. Usoda hoče, kar pač hoče, je rekel, in da je zdaj o vsem skupaj pač treba molčati, ker so od tega odvisna življenja vseh vpletenih. (spet oponašajoč moški glas) Počakaj, da minejo dnevi predpisanega žalovanja, nato pa te vzamem za ženo in živela boš prijetno in udobno. Nič se ne boj, da bi te moja žena mučila in ti grenila življenje z ljubosumjem, ker je dobra in ima zlato srce.

Šahrijar: Lahko je takole govoriti v tujem imenu.

Šeherezada: Ali Babo je revščina privadila praktičnega mišljenja in šlo mu je predvsem za to, da bi se vsi skupaj čim hitreje obrnili in čim bolj učinkovito vzbujali vtis, da se ni zgodilo nič posebnega.

Šahrijar: In kako mu je uspevalo?

Šeherezada: Načrt je bil tak: Morgjana je kakšen teden vsak dan hodila v lekarno po zdravilo, ki ga dajemo umirajočim, da bi jim olajšali bolečine in se pred lekarnarjem od žalosti metala po tleh, češ kako bolan da je njen gospodar, da nič ne pije in ne je in da so nad njim vsi skupaj že malo obupali. Bog ve, če bo še živ, ko pridem domov, je govorila. In potem nekega dne »ni bil«.

Šahrijar: Njegovo truplo pa se je med tem že konkretno usmradilo.

Šeherezada: Zato je naslednjega jutra navsezgodaj obiskala Babo Mustafo, krojača mrtvaških prtov. Obljubila mu je plačilo v zlatu, mu zavezala oči in ga peljala domov, kjer je ležalo truplo njenega gospodarja.

Šahrijar: In krojač ga je zašil?

Šeherezada: Potem mu je dala še zlatnik viška in sešil je še dostojen mrtvaški prt.

Šahrijar: In potem so ga dostojno pokopali.

Šeherezada: Jokali, vili roke, si pulili lase in se zaprli pred svetom. Minilo je štirideset dni predpisanega žalovanja, potem pa je Ali Baba spakiral kovčke in se preselil na posest rajnkega Kazima. Javno se je poročil z njegovo vdovo, njenega sina pa pregovoril, da prevzame in vodi trgovsko dejavnost svojega očeta.

Šahrijar: To je pa ena precej dolgočasna zgodba. Prepričan sem, da zmoreš več.

Šeherezada: Saj še ni konec. Dokler je razbojniški poglavar živ, tisti, ki hodijo po svetu z njegovim bogastvom, ne bodo našli miru.

Šahrijar: Torej na koncu umre razbojniški poglavar.

Šeherezada: Ali pa ni miru.

Šahrijar: Ali pa poglavar sicer umre, miru pa vseeno ni od nikoder.

Šeherezada: Vse to je v rokah usode.

Šahrijar: Res? Pa sem dobil vtis, da je v rokah pripovedovalca.

Šeherezada: Kdo pa pravi, da pripovedovalec ni samo podaljšana roka usode?

Šahrijar: Takole na pamet ti ne bi nikdar prisodil fatalizma.

Šeherezada: Kdo pa pravi, da je bila to fatalistična izjava. Skratka. Ko so se razbojniki vrnili k votlini, so opazili, da je nekdo odnesel truplo in da so tudi kupi zlata nekoliko manjši, kot so jih bili vajeni. Nekdo pozna njihovo skrivnost. Nekdo, ki ga je treba izslediti in mu vzeti glavo.

Šahrijar: In nakradeno zlato.

Šeherezada: In, dokler še diha, iz njega izvleči, ali je skrivnost izblebetal še komu. In so šli v poizvedovanje. Najprej so poslali prvega razbojnika. Našemil se je v trgovca in šel na bazar poizvedovat, ali je v preteklih dneh kdo naletel na kaj nenavadnega.

Šahrijar: Na primer koga, ki je naokrog tovoril razkosano truplo ali večje količine denarja.

Šeherezada: Do mraka je blodil naokrog in se trudil čim bolj neobremenjeno kramljati z ljudmi, a do trde noči ni naletel na čisto nič posebnega. Samo na starega, skrivenčenega krojača, ki je sedel pred svojo trgovnico in v polmraku nekaj šival. (oponašajoč moški glas) Kako to šivaš, stari, saj je čista tema, mu je rekel razbojnik.

Šahrijar: In stari mu je rekel, da to pa ja ni nič takšnega, za človeka, ki je še pred nedavnim v popolni temi sešil mrliča.

Šeherezada: Kako si vedel?

Šahrijar: Ker bi se mi zdelo malo čudno, da bi se v tvoji pravljici po čistem naključju pojavila dva krojača.

Šeherezada: Razbojnik ga je prosil, da mu pokaže hišo, kjer je svojo umetnost opravil, a stari mu je razložil, da so ga po mestu vodili z zavezanimi očmi in da ne glede na to, kako napenja spomin, ne more imeti niti najmanjše predstave, kje je ta hiša stala. A razbojnik je imel idejo. Kaj pa če, je predlagal Babi Mustafi, ti zavežem oči, ti pa po občutkih poskušaš ugotoviti, ali je smer, v katero te vodim, prava? (med tem, ko govori, si z las sname trak in ga preveže Šahrijarju čez oči. Ta se malo poskuša upirati, a se nazadnje vda)

Šahrijar: Tega se ne da.

Šeherezada: Zgodba o Ali Babi pravi, da se da. Baba Mustafa je po občutku ubral pot, po kateri ga je vodila Morgjana, dokler ni nenadoma obstal. Stala sta pred hišo rajkega Kazima. Razbojnik je vrata zaznamoval z belo kredo, da bi jih lažje našli, ko se bodo vrnili po tatu.

Šahrijar: A Ali Baba je znamenje opazil, skočil po belo kredo in z enakim označil vsa vrata v soseski.

Šeherezada: Ali Baba ni opazil ničesar. Z nečakom sta pregledovala poslovne knjige in se spraševala, ali bi začela uvažati vrvi iz konoplje. Je pa opazila Morgjana. In ja, skočila je po belo kredo in z enakim znamenjem označila vsa vrata v soseski.

Šahrijar: Je to važno?

Šeherezada: Kaj – če je važno?

Šahrijar: Je važno, da je bila prav ona ali me samo rada popravljaš?

Šeherezada: Seveda je važno. Važno je, ker je samo človek, ki se mora v svetu močnejših neprestano boriti, da mu zaradi malenkosti ne snamejo glave z vratu, na malenkosti zares pozoren. Tudi Ali Baba je bil oprezen, dokler je bil berač, potem pa so se mu možgani polenili. Ista zgodba se je potem ponovila še enkrat. Po tem, ko je razbojniški poglavar prvemu izvidniku snel glavo zaradi domnevne nesposobnosti, je v mesto poslal drugega. In ker mož ni bil med najpametnejšimi, je vajo do potankosti ponovil, le da je namesto bele uporabil rdečo kredo.

Šahrijar: In sužnja je spet šla in pobarvala še vse sosednje vhode.

Šeherezada: In še en razbojnik je ostal brez glave. In potem se je poglavar odločil, da gre v mesto sam. Našel je Babo Mustafo, našel hišo, si jo zapomnil. In izdelal načrt. Pretvarjal se bo, da je trgovec z oljem. Nakupil bo osemtrideset mehov gorčičnega olja, enega napolnil, v ostale pa skril svoje može. Zvečer bo z otovorjenimi mulami priromal pred hišo Ali Babe. Pozno bo in dajal bo vtis utrujenosti. Ko bo gospodarja prosil za prenočišče, mu ta ne bo mogel odreči. Ko bo vsa hiša spala, bodo njegovi razbojniki poskakali iz mehov in pobili vse, ki jim bodo prečkali pot. In bo vse spet tako, kot mora biti.

Šahrijar: Razen, če je Ali Baba svojo skrivnost zaupal še komu.

Šeherezada: Ugibam, da je razbojniški poglavar iz svoje izkušnje sklepal, da tisti, ki pozna skrivnost, vezano na večje količine denarja, zlata in dragih kamnov, o njej raje molči.

Šahrijar: Kaj pa vem, vsakogar, ki trepetja za moč in premoženje v temnih nočeh davi paranoja.

Šeherezada: Dobro, morda je načrtoval tudi zasliševanje z mučenjem, ne vem. Vsekakor se je že nočilo, ko je prišel pred hišo Ali Babe. Gospodar se je v večernem mraku sprehajal pred svojim domovanjem in v utrujenem prišleku, kdo bi le vedel zakaj, ni prepoznal razbojniškega poglavarja.

Šahrijar: Ali je bila krinka zelo dobra ali pa Ali Baba zelo neumen.

Šeherezada: Karkoli že je bilo, je razbojniški poglavar za čez noč v uporabo dobil hlev, večerjo in ležišče. Svojim možem je naročil, naj skriti čepijo v sodih, dokler ne pride ponje. Ko bodo zaslišali njegov glas, naj z noži planejo iz sodov in začnejo klati.

Šahrijar: A gospodar je po obilni večerji zadremal in plan je padel v vodo?

Šeherezada: Gospodar bi se že zbudil, a je nekaj prišlo vmes. Morgjani je med kuhanjem zmanjkalo olja. Kakšna sreča, da je bil gospodarjev gost ravno oljar! Vzela je skodelico in šla v hlev, da bi si izposodila nekaj kapljic. Ko je stopila k enemu izmed mehov, je razbojnik, ki je tičal v njem slišal njene korake in ker ni bil preveč pameten, previden ali pozoren, je mislil, da prihaja poglavar, in tiho vprašal, ali je že čas. (oponašajoč moški glas) Ura še ni prišla, je rekla Morgjana in si rekla, da karkoli že je, kar se dogaja, gotovo ne more biti dobro. Sprehodila se je od enega meha do drugega, jih

pretipala in ugotovila, da v čisto vseh, razen v zadnjem, tičijo ljudje. Potem je z osla snela meh, v katerem je bilo dejansko olje, in s tihimi koraki odšla.

Šahrijar: In gospodarju povedala, da so mu ure štete.

Šeherezada: Pravzaprav ne. Vrnila se je v kuhinjo. Šla je po velik kotel, ga do roba napolnila z oljem in pod njim zanetila velik ogenj. Ko je zavrelo, se je vrnila v hlev in ga začela po vrsti zlivati v mehove. Razbojniki so drug za drugim poginili od opeklin. Ko se je prepričala, da so vsi mrtvi, se je vrnila v kuhinjo in skuhala juho za Ali Babo.

Šahrijar: Daj no.

Šeherezada: Kaj naj ti dam?

Šahrijar: To je spet ena od tvojih poučnih zgodb na temo nepričakovane ženske zvijačnosti, ki razen nauka, ki tebi ustreza, nima nobene druge kakovosti. Sužnja je v enem zamahu do smrti poparila sedemintrideset ljudi. Ne me basat.

Šeherezada: To se ti skratka zdi čudno, to, da se votlina odpira in zapira na ukaz pa nekaj najbolj vsakdanjega v življenju?

Šahrijar: In zakaj razbojniki niso kričali?

Šeherezada: Ker so bili brezpogojno vdani svojemu gospodarju in nihče ni hotel biti kriv za to, da bi njegov načrt propadel.

Šahrijar: In potem?

Šeherezada: Vidiš, da te zanima. Poglavar se je zbudil. Ko je videl, da v hiši ne gori nobena luč več, je zaploskal z rokami in dal svojim tovarišem znamenje, naj prilezejo iz svojih skrivališč. A iz teme in tišine se ni nič oglasilo. Zaskrbljen je odšel v hlev in ugibal, kaj se je zgodilo. Ko je odprl vrata, mu je v nosnice udaril vonj po sežgani koži. Nenadoma se je ovedel, kakšna usoda je doletela njegove pajdaše in v skrbeh za svojo kožo izginil v temno noč.

Šahrijar: Pa Ali Baba?

Šeherezada: Ali Baba se je zbudil. Morgjana ga je prijala za roko in rekla, da bi mu nekaj rada povedala na samem, Odvedla ga je v hlev. Težak vonj je še vedno visel v zraku. Sužnja je pokazala na enega izmed mehov in rekla gospodarju, naj si kar ogleda, ali je v njem olje ali kaj drugega. Ali Babo bi skoraj zadela kap. Ta človek, je rekla Morgjana, ti ne more storiti nič zlega. Mrtev je. In mu je razložila vse, kar se je zgodilo prejšnjo noč. In Ali Baba ji je obljubil svojo večno hvaležnost. Trupla sta zakopala, skrila mehove in orožje, mule pa eno za drugo prodala na bazarju. Zgodba ni prišla na plan.

Šahrijar: A dokler je razbojniški poglavar živ ...

Šeherezada: Ali Baba se ni mogel otresti strahu, da bo za vse skupaj drago plačal, ko bo najmanj pričakoval. Skrival se je pred ljudmi in ni hodil z doma, predvsem pa je pazil, da ne bi kdo česa izvedel o bogastvu, ki ga je pritovoril iz razbojniške votline.

Šahrijar: Pa poglavar?

Šeherezada: Ves togoten je pobegnil nazaj v goščavo. Ali Babo je treba spraviti s sveta, to je bila edina stvar, o kateri je bil prepričan. A kako? Odločil se je, da bo na bazarju najel prodajalno, tržil nekaj najfinejšega blaga, kar se mu ga je valjajo po votlini in dal vse od sebe, da bi se poniknil v množico kot

čisto običajen meščan s čisto običajnim poklicem, trgovec, Hasan Hogija po imenu. In sproti videl, kaj se da narediti.

Šahrijar: Krasen načrt. Zelo dovršen.

Šeherezada: Včasih najboljši načrti nastajajo spotoma.

Šahrijar: Samo uspe jih bolj malo.

Šeherezada: Hasan Hogija je imel srečo. Njegova prodajalna je po naključju namreč stala nasproti trgovine rajkega Kazima, ki jo je zdaj vodil njegov sin, Ali Babin nečak Abdulah. In ni trajalo dolgo, da je tudi Ali Baba sam prišel mimo, da bi preveril, kako mali posluje. Ko je razbojniški poglavar seštel ena plus ena in ugotovil, kako globok je med, v katerega mu je padla sekirica, je postal do mladeniča neverjetno ljubezniv. Poklanjal mu je darila, ga vabil k sebi na kosila in ga pital z najbolj izbranimi jedmi in Abdulah je bil od vse pozornosti v globoki zadregi.

Šahrijar: Veš kaj bi bil sijajen zaključek tvoje zgodbe?

Šeherezada: Vem.

Šahrijar: Kaj?

Šeherezada: Konec bo, ko bo konec.

Šahrijar: Pa lahko jaz povem svoj alternativni konec že zdaj?

Šeherezada: Ti si gospodar, ti ukazuješ.

Šahrijar: Da bi razbojniški poglavar ugotovil, da kot trgovec lahko zaslužiš veliko več, kot ko razbojnik pa še glave ti ni treba tvegati in se udomačil v svojem novem poklicu. Potem bi ugotovil še, da je na smrt zaljubljen v Alijevega nečaka, mali ne bi imel ni proti in srečno bi živela do konca svojih dni.

Šeherezada: In ti si po novem pacifist in romantik.

Šahrijar: Samo rad imam nepričakovane preobrate.

Šeherezada: Potem pa kar počakaj. Abdulah je bil v zadregi, ker je vedel, da bi bil počasi skrajni čas, da ljubeznivega tujca tudi sam povabi na večerjo. A njegova hiša je bila majhna in tesna in v njej ni mogel prirediti gostije, kakršno si je zamislil.

Šahrijar: Zato je prosil Ali Babo, če lahko zabavo organizira pri njih.

Šeherezada (oponašajoč moški glas): Seveda moraš povabiti svojega prijatelja in ga pogostiti tako dostojno, kot je on pogostil tebe. Glej, jutri je petek. Zgodaj zapri trgovino, Hasana povabi na sprehod in ga pripelji k nam. Morgjani bom naročil, naj pripravi kaj izbranega.

Šahrijar: In poglavar si je mislil, da je to najsrečnejši dna njegovega življenja.

Šeherezada: In Ali Babi malodane planil v objem.

Šahrijar: Veš kaj mene pri teh tvojih zgodbah najbolj fascinira? Kako so se nekateri ljudje srečali že vsaj desetkrat, pa se še vedno ne prepoznajo.

Šeherezada: Morda pa je bil razbojniški poglavar res mojster preobleke. Smrtna sovražnika sta si tako planila v objem in Ali Baba je vztrajal, da mora prišlek ostati na kosilu.

Šahrijar: In?

Šeherezada: In poglavar je rekel, da z veseljem ostane, a da mu je zdravnik ukazal, da ne sme jesti soljenih jedi.

Šahrijar: Kako to misliš? Zakaj kdo ne bi hotel jesti slano?

Šeherezada: To si je mislila tudi Morgjana, ko je prejela gospodarjevo naročilo. Pri vsem skupaj je nekaj smrdelo. Hotela si je ogledati čudnega gosta. Izza kuhinjskih vrat je pokukala v jedilnico in takoj ji je bilo vse jasno. Seveda, si je rekla. Razbojniški poglavar. Lopov je vraževerna baraba, in ker je sol znamenje prijateljstva in zvestobe, bi se mu zdelo, da si je na vrat nakopal kaj zlega, če bi jo zaužil v sovražnikovi hiši. Opazila je tudi, da pod plaščem skriva bodalo.

Šahrijar: Ker je bila ona po definiciji spretna in bistra, njen gospodar pa po definiciji bolj blage pameti.

Šeherezada: Vedela je, da nima dosti časa. Med tem, ko so se gospodje mastili s posladkom, je izginila in se preoblekla v plesalko. Obraz si je zastrla z dragoceno tkanino, na glavo si je nadela pisan turban in si okrog pasu ovila svilen, z zlatom in srebrom vezano ruto, za katero je skrila bodalo. Stopila je pred svojega gospodarja, se globoko priklonila in prosila, naj ji dovoli gostu na čast zapeti in zaplesati.

Šahrijar (si sname prevezo z oči): To pa moram videti.

Šeherezada: Kaj?

Šahrijar (se dvigne na postelji, sname okrasno sabljo, jo vrže Šeherezadi): Tebe, kako plešeš z bodalom.

Šeherezada (zmedeno, z obema rokama drži sabljo pred sabo): Jaz ne znam plesati, jaz znam samo opisovati druge, kako plešejo.

Šahrijar vstane, stopi za njo, tako da se je dotika s celim telesom, prime za njeni roki. Skupaj izvlečeta sabljo iz nožnice. Šahrijar se odmakne, stopi pred Šeherezado, da roke v boke in jo opazuje.

Šahrijar: Paše ti. Zdaj se pa samo še malo premikaš v bokih, to je pa po mojem to.

Šeherezada (nameri konico sablje v njegove prsi): Pa se ti res zdi dobra ideja, da mi daješ orožje v roke? Morgjana je razbojniškega poglavarja med plesom zlahka zaklala, čeprav je bila punca.

Šahrijar: Saj mi nič ne moreš. Če me ubiješ, bodo te bodo moji ujeli, ujeli tvojo sestrico in tvojega očeta, ju pred tabo mučili in umorili, muči še tebe in te nataknili na kol.

Šeherezada: Zelo moraš biti zaverovan v svojo oblast, da računaš, da ti bodo podaniki zvesti tudi po smrti.

Šahrijar (odmakne rezilo, stisne Šeherezado k sebi): In ti moraš biti zelo samozavestna, da groziš kralju. Si že kdaj koga umorila?

Šeherezada: Nisem, gospodar.

Šahrijar: Ni lahko, veš.

Šeherezada: Verjamem.

Šahrijar: Ko si enkrat moril, si za večno morilec. To nosiš s sabo. Nisi ti tista, ki tako ponosna na svojo dobrost?

Šeherezada: Ne vem, gospodar.

Šahrijar začne Šeherezado poljublja po vratu, prime za njeno roko, razpre njeno dlan, da sablja pade na tla. Poljublja jo po ramenih ni po prsah, upogne kolena, poklekne, drži jo za boke in jo poljublja po trebuhu.

Šeherezada izza pasu potegne drobno bodalce in ga Šahrijarju zarije v vrat.

KONEC

Formatiert: Abstand Nach: 8 Pt.